

Onsdagen den
19 april 1978

Onsdagen den 19 april

Kl. 19.30

Förhandlingarna ledde till en början av tredje vice talmannen.

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

§ 1 Granskning av statsrådets tjänsteutövning m. m. (forts.)

*De s. k. SAS-
frikorten*

Fortsattes överläggningen om konstitutionsutskottets betänkande 1977/78:35.

TREDJE VICE TALMANNEN:

Sedan de under avsnittet Beslut om devalvering 1977 anmälda talarna nu haft ordet övergår kammaren till att debattera Regeringens handläggning av frågor med anknytning till de s. k. SAS-frikorten.

NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! I granskningsbetänkandet behandlas en fråga som man utan överdrift kan säga är skandalartad, nämligen frågan om SAS-frikorten till en rad högt uppsatta personer i beslutsställning. Denna fråga innehåller flera tvivelaktiga inslag – den skattemässiga bedömningen av en betydande förmån, handläggningen av frågan om vilka som åtnjuter förmånen, och i särskilt hög grad det faktum att såväl den förutvarande som den nuvarande regeringen berörts av en verksamhet vilken betecknats som mutor till beslutsfattare.

Det borde således te sig genant för konstitutionsutskottets ledamöter – särskilt för dem som gärna vill framställa sig som rättvisans spjutspets mot orättvisor i maktutövningen – att efter granskningen skriva under följande: "Den verkställda granskningen ger endast utskottet anledning uttala, att det av utredningen får anses klarlagt att regeringen handlagt den i ärendet aktuella sekretessfrågan helt i överensstämmelse med gällande lagstiftning och praxis." Det är allt KU kommer fram till i denna synnerligen märkliga affär.

Jag skall kort beröra några aspekter på frågan om SAS-korten, som leder till en annan slutsats än konstitutionsutskottets.

Den första aspekten gäller den skattemässiga bedömningen av förmånen. Som bekant måste vanliga inkomsttagare deklarerat varje inkomst och förmån och beskattas för dessa. Här har det varit fråga om förmåner vilkas värde kan beräknas till tiotusentals kronor i de fall frikorten utnyttjats för långresor. Tolkningen att denna förmån inte är skattepliktig grundas uppenbarligen mindre på klara regler och mer på tolkning av oklara regler. Kan man då anse att regeringen skall förhålla sig passiv i denna fråga? Regeringen borde ha anledning att ta ställning redan ur skattemoralisk synpunkt, men särskilt ur

Onsdagen den
19 april 1978

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*De s. k. SAS-
frikorten*

den djupare moraliska synpunkten att flera förutvarande och nuvarande statsråd berörts av förmånen.

Regeringens handlande i sekretessfrågan, som KU särskilt behandlar, hänger samman med den första frågeställningen. Begäran om att få ta del av förteckningen över frikortsinnehavarna hade syftet att möjliggöra en skattemässig prövning av förmånen. Sekretesslagens 17 § åberopades för att avvisa begäran. Regeringen fick pröva frågan utifrån 38 § i samma lag, vari stadgas: "Där det finnes erforderligt för tillvaratagande av allmän eller enskild rätt, må utan hinder av vad eljest i denna lag stadgas regeringen förordna om handlingars utlämnande."

Mot bakgrund av denna frågas betydelse ur skattesynpunkt borde regeringen ha utnyttjat sin rätt att förordna om handlingarnas utlämnande. Det måste anses vara i överensstämmelse med strävan att tillvarata allmän eller enskild rätt att handlingarna utlämnas. Det bör observeras att begäran härom hade som grund att berörda taxeringsnämnder skulle få uppgiften om frikortsinnehavarna inom resp. taxeringsdistrikt.

Sekretesslagens 17 § stadgar att handlingar inte får utlämnas utan de skattskyldigas samtycke. Regeringen gömmer sig bakom denna bestämmelse. Låt vara att man inte ansåg sig böra utlämna övriga namn – det fanns dock flera inom regeringen som innehade frikort, och det hade åtminstone varit rimligt att statsråden själva gett sitt samtycke till att förteckningen i denna del offentliggjordes.

I ett frågesvar den 20 januari i år hävdade justitieminister Romanus att förutsättningarna för utlämnande av uppgifterna inte var uppfyllda. Skälet angavs vara att det på skatteområdet finns ett särskilt organ, skattechefen, som skall tillvarata allmänhetens rätt. Detta var regeringens bedömning, men den är långt ifrån invändningsfri.

Vid samma tillfälle anförde budgetminister Mundebo i ett frågesvar att bestämmelserna om beskattning av fria resor inte är helt entydiga. Jag hade frågat om han ansåg det förenligt med gällande lagar och förordningar att förmåner som SAS frikort inte beskattades på samma sätt som andra inkomster och förmåner. Olikheten i bedömningen av förmåner framträdde i en märklig dager genom att ungefär samtidigt vissa AMS-arbetares fria resor hade bedömts som skattepliktig förmån. Budgetministern hänvisade bl. a. till länskatte rättens prövning.

Det märkliga i denna affär är att olika skattemyndigheter, regeringen och tydligen också riksdagens konstitutionsutskott blundar för att en grupp människor favoriseras framför allmänheten.

SAS frikort har inte ansetts vara inkomst av tjänst, de har inte ansetts vara lön, ersättning eller förmån varom talas i deklara tionsblanketterna, de har inte ansetts vara kostnadsersättning eller upp buren rese kostnad, de har inte ansetts vara gåvor. I så fall skulle de ha beskattats. Vad är då SAS frikort? Kvar blir tydligen mutor och bestickning som enda möjliga rubricering – och det är inte mindre anmärkningsvärt. Utdelningen av SAS frikort var en straffbar handling, säger länsåklagaren i Stockholms län och lägger ned förundersökningen.

Onsdagen den
19 april 1978

Skattechefen, som enligt justitieministern tillvaratar det allmännas rätt, anser att förmånerna i form av frikort från SAS inte är skattepliktiga. Han har förståelse för att de som mottagit förmånerna i den tron att de inte varit skattepliktiga finner beskattning orimlig. Tänk om andra skulle åberopa detta som skäl för att slippa skatt på olika förmåner!

Länsåklagaren anser att SAS handlat i god tro och inte insett att det var fråga om bestickning att ge gratis flygresor åt en rad beslutsfattare. Eftersom förmånerna funnits sedan 1951 utan att någon myndighet gjort något åt saken så bär samhället ansvar för det inträffade, säger åklagaren som ytterligare skäl för att lägga ned förundersökningen.

Nu är detta långt ifrån hela sanningen. Jag vill bara erinra om att JO redan 1964 skrev till regeringen och ifrågasatte om inte en radikal omprövning av friresesystemets berättigande var motiverad. Inget hände dock. Så mycket kan sägas att "samhället" inget gjorde trots att uppmärksamheten riktades på missförhållandena.

Samhället bär ansvar för det inträffade. Men vad gör då samhället? Vad gör regeringen? Den gömmer sig bakom sekretesslagen och luddigheter i skattelagstiftningen. Vad gör riksdagens konstitutionsutskott? Det gömmer sig också bakom sekretesslagen och bakom praxis!

Om bestickning kunnat förekomma utan att det beivrats, om vissa personer erhållit viktiga förmåner som inte ens beskattats på samma sätt som andra inkomster, skall då konstitutionsutskottet avstå från sin skyldighet att göra ett uttalande?

Hela denna affär är rutten, herr talman. Det är tydligen alltför många som är inblandade. Men riksdagens konstitutionsutskott borde – om dess granskningsarbete skall tas på allvar – inte nonchalera en verksamhet som i själva verket är olaglig.

Det har, av skäl som jag tidigare påtalat, inte varit möjligt för vpk att i utskottet formulera ett förslag till uttalande i frågan. Det skulle finnas anledning att utveckla en annan text än utskottets, men jag skall nöja mig med att yrka att utskottets anmälan i denna del läggs till handlingarna med en ändring beträffande utskottets uttalande i frågan.

Det stycke på s. 31 som börjar med "Den verkställda granskningen" och slutar med "lagstiftning och praxis" föreslås bli ersatt med följande text:

Det är allmänt känt att ett flertal av de nuvarande regeringsledamöterna innehåft frikort. Det är särskilt denna omständighet som föranlett den omfattande pressdebatten i frågan, vilket är naturligt mot bakgrund av allmänhetens berättigade intresse av att få insyn i förhållanden som rör statsrådets tjänsteutövning.

Enligt 17 § sekretesslagen fordras den skattskyldiges medgivande för utlämnande av sådana handlingar som omfattas av stadgandet. Det hade därför i vart fall kunnat krävas, att regeringen inhämtat erforderligt samtycke från de regeringsledamöter som erhållit frikort och därvid gjort det möjligt att med stöd av 38 § sekretesslagen meddela dispens beträffande namnen på dessa statsråd och således offentliggöra den ifrågasvarande förteckningen i denna del.

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*De s. k. SAS-
frikorten*

Onsdagen den
19 april 1978

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*De s. k. SAS-
frikorten*

TORDEL LINDAHL (fp):

Herr talman! Kl. 10.00 i morse började vi diskutera 1978 års dechargebetänkande. I den inledande omgången fastslog alla talare ganska klart att vi skall kontrollera om regeringen följer de lagar och förordningar som gäller. Vi skall också se om den praxis som regeringen använder sig av är någorlunda riktig. Vi skall inte här ägna oss åt att kvälja dom eller granska vad underordnade myndigheter har för sig. Herr Berndtson har närmat sig den saken. Vi har haft att bedöma huruvida regeringen följt vad som står i lagen, om den har agerat i enlighet med vad lagen kräver att den skall göra. Och det, herr talman, har vi funnit att regeringen har gjort.

Regeringen har när det gäller SAS-frikorten haft att ta hänsyn till vad som står i sekretesslagen. Regeringen har kommit till exakt samma slutsats som regeringsrätten. Det är den saken vi har att diskutera. Vi har inte att diskutera eller att ta upp frågan om SAS-kortens lämplighet eller olämplighet, där kanske herr Berndtson och jag egentligen inte har så skilda åsikter. Vi har att granska från konstitutionell synpunkt endast hur regeringen har uppträtt och behandlat lagarna i detta fall. Det hade snarare funnits anledning till anmärkning mot regeringen om den hade handlat som herr Berndtson kräver, för då hade den inte följt gällande lagar och förordningar.

NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Torkel Lindahl säger att vi skall undersöka om regeringen har följt lagen och att vi inte skall kvälja dom. Sedan stöder han sig på sekretesslagen. Men han undviker att diskutera den fråga som jag ställer under debatt, nämligen att 38 § sekretesslagen möjliggör utlämnande av listor av den här arten. Det är en bedömning man gör när man säger att 17 § utgör hinder för ett sådant utlämnande. Hade det inte varit en renlighetsåtgärd att regeringsledamöterna hade medverkat till att deras egen befattning med frikorten hade fått prövas? Det vore intressant att höra utskottets talesmans mening om den saken. Detta kan väl ändå inte vara något som konstitutionsutskottet är förhindrat att titta på. Jag menar att 38 § hade kunnat tillämpas i det här fallet, men om man ville visa så stor hänsyn till andra personer som fanns med på listorna att man inte ville utlämna deras namn, borde man ändå ha kunnat sträcka sig så långt att statsrådets namn hade utlämnats och deras förhållanden fått prövas.

Låt mig också, herr talman, peka på en annan något märklig omständighet i samband med regeringens handläggning av frågan, som tydligen heller inte konstitutionsutskottet har uppmärksammat eller funnit anledning att uppmärksamma. När regeringen tog ställning till framställningen om utlämnande av namnen deltog på grund av jäv inte statsråden Bohman, Ahlmark, Antonsson, Krönmark och Burenstam Linder. Men det framgår inte av konstitutionsutskottets betänkande hur övriga statsråd som innehaft frikort gjorde. Var det möjligen så att de nämnda statsråden hade utnyttjat frikorten och därför ansåg sig jäviga medan andra statsråd, som inte hade utnyttjat korten, antog att de kunde delta i beslutet? Eller har vissa statsråd rymligare samvete än andra? KU säger ingenting om den saken. Jag menar

alltså att det finns så många dunkla punkter i denna affär att det helt enkelt hade varit en renlighetsåtgärd att regeringen hade släppt åtminstone de egna namnen från listan till undersökning. Konstitutionsutskottet kan aldrig avstå från att ha meningar om hur regeringen har handlat i det avseendet.

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*De s. k. SAS-
frikorten*

TORHEL LINDAHL (fp):

Herr talman! Det är bara att konstatera att herr Berndtson inte har kunnat påvisa att regeringen har hanterat sekretesslagen felaktigt. Han säger att det finns utrymme för en annan tolkning. Hade regeringen gjort en annan tolkning hade den varit ensam bland alla de rättsinstanser som haft att pröva det hela om att komma fram till den tolkning som herr Berndtson vill att man skulle göra.

Sedan håller jag med herr Berndtson om att det här är en sak som måste tittas igenom och som vi måste rensa upp litet grand i. Därför har regeringen tillsatt en utredning, som skall försöka komma till rätta med de här problemen.

Herr Berndtson gör sak av det förhållandet att det står vilka som inte deltog i beslutet på grund av jäv. Det hela är ganska enkelt, och jag tror att herr Berndtson vet hur det ligger till fastän han inte vill låtsas om det just nu. De statsråd som var närvarande vid det aktuella regeringssammanträdet och hade haft sådana här kort deltog inte i beslutet. Fanns det något ytterligare statsråd som haft sådant kort var han över huvud taget inte där vid det sammanträdet. Och det är litet svårt att tala om att man inte deltar i ett beslut om man inte är närvarande. Den saken har herr Berndtson egentligen förstått, men han väljer att inte tala om det.

NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Hur skall vi veta, Torkel Lindahl, vilka av statsråden som hade eller inte hade frikort och vilka som har utnyttjat dem eller inte? Regeringen har ju själv sett till att listan är hemligstämplad. Så enkelt som herr Lindahl gör kan man inte se på den frågeställning som jag har tagit upp.

Jag tycker att KU har tagit för lätt på sin uppgift, och därför kvarstår en rad oklarheter. Vi får exempelvis veta att kommunministern tillhörde de statsråd som anmälde jäv när regeringen fattade sitt beslut. Men det är oklart vilken roll kommunministern spelade när ärendet handlades i kommundepartementet. Justitieministern var visserligen föredragande, kan vi läsa oss till, men kommunministern har uppenbarligen deltagit i frågans handläggning. Han lär exempelvis ha tagit emot en uppvaktning i ärendet. Det kan anses vara en delfråga och inte den viktigaste, men det visar att utskottet inte ens har tittat på sådana ur konstitutionell synpunkt intressanta detaljer.

Torkel Lindahl säger att han nog är överens med mig om att frikorten som sådana inte är bra. Det har t. o. m. sagts att frikorten är att betrakta som olagliga. Regeringsledamöter har varit inblandade i denna verksamhet, och då tycker jag att det finns all anledning att regeringen åtminstone redovisar sina egna ledamöters utnyttjande av frikorten. Jag menar att en regering som

129

Onsdagen den
19 april 1978

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Vissa uttalanden
av kommunminis-
tern*

så nonchalerar även debatten i fråga om vilka förmåner som bör beskattas och i fråga om misstankar om mutförsök inte kan anses ha handlagt frågan på ett godtagbart sätt. Vill inte konstitutionsutskottet inse detta och säga sin mening innebär det, såvitt jag förstår, en allvarlig risk för att misstankarna om att makthavarna skyddar varandra växer. Jag tycker att KU borde medverka till att sådana misstankar skingras.

TORDEL LINDAHL (fp):

Herr talman! Jag finner att herr Berndtson, för att ha någonting att säga, har retirerat från sina tidigare ståndpunkter. Men det kanske inte är så överraskande.

Vi har vid vår granskning av denna fråga inte funnit att regeringen handlat felaktigt. Vad man har gjort som kanske inte var särskilt lämpligt, det var att man en gång i tiden tog emot de här korten – innehavet av dem har ju varit en gammal praxis sedan 1950-talet, eller kanske t. o. m. 1940-talet. Regeringens agerande har gått ut på att försöka få fram regler för hela detta komplex, och man har därvid tolkat sekretesslagen på ett sätt som stämmer med andra rättsinstanser. Det är vad vi har haft att granska, och jag finner inte att det härvidlag finns någon anledning till klander mot regeringen.

NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Nej, Torkel Lindahl, jag har inte alls retirerat från några ståndpunkter. Allt jag anført i denna fråga hänger samman. Möjligen har jag nu anlagt en del nya aspekter på frågan utöver dem jag anlade i mitt första anförande. Däremot skulle man kunna säga att Torkel Lindahl inte har retirerat från några ståndpunkter, för han har egentligen inte redovisat några sådana. Han har bara redovisat uppfattningen att regeringen inte har handlagt frågan felaktigt, och det är inte mycket till ståndpunkt att retirera från.

TREDJE VICE TALMANNEN:

Sedan samtliga under avsnittet Regeringens handläggning av frågor med anknytning till de s. k. SAS-frikorten anmälda talare nu haft ordet övergår kammaren till att debattera Vissa uttalanden av kommunministern.

MARIANNE STÅLBERG (s):

Herr talman! Kommunindelningsfrågan har ofta diskuterats i riksdagen, men det är inte min mening att vid detta tillfälle ta upp den debatten. Vad det nu gäller är att kommunministern, enligt uppfattningen hos de socialdemokratiska ledamöterna i konstitutionsutskottet, genom uttalanden som inte kan återföras till indelningslagen eller till hittills tillämpad praxis skapat osäkerhet om vilka kriterier som skall tillämpas vid beslut om indelningsändringar.

I indelningslagens 3 § anges under vilka förutsättningar regeringen får besluta om indelningsändring. Paragrafens första stycke handlar om villkoren för indelningsändring, när kommunen inte motsätter sig denna. I paragrafens andra stycke anges under vilka förutsättningar regeringen kan

besluta om indelningsändring, när kommunen motsätter sig denna.

Det kunde finnas skäl att citera 3 § indelningslagen, men jag skall i vart fall inledningsvis bespara kammaren denna krångliga lagtext. Innebörden är emellertid att om kommun motsätter sig indelningsändring och den finnes medföra avsevärd olägenhet för kommunen, så kan regeringen förordna om indelningsändringen endast då ändringen synes vara av "betydande allmänt behov påkallad", som det heter i lagtexten. Därefter redovisas i fem olika uppsatser vad som innefattas i "betydande allmänt behov". Det är t. ex. om oregelbundenhet i rikets indelning vållar olägenhet i allmänna ärendens behandling, om viss kommunal uppgift av större vikt finnes vara eftersatt, och därigenom uppkommer avsevärd olägenhet, osv.

Kommunministern har nu i flera uttalanden sagt att regeringen positivt skall pröva krav om indelningsändring under följande förutsättningar:

För det första: Det skall vara uttrönt att det finns en klar folkmajoritet för en indelningsändring.

För det andra: Det skall finnas ett tillräckligt befolkningsunderlag, och då har siffran 8 000 nämnts.

För det tredje: Det måste finnas – eller föreligga förutsättningar för att bygga upp – en tillfredsställande kommunal service.

Men i indelningslagen sägs något annat, t. ex. att om indelningsändringen medför avsevärd olägenhet för kommunen, skall därom förordnas endast om ändringen finnes vara av betydande allmänt behov påkallad. Ingen av de angivna förutsättningarna i kommunministerns uttalande ger uttryck för ett *betydande* allmänt behov.

Så kunde jag gå igenom indelningslagens förutsättningar bit för bit och finna att de inte kan sammanfalla med kommunministerns uttalande. Dessutom är uttalandena ytterst "luddiga". Vad menas t. ex. med folkmajoritet? Är det en majoritet av kommunens invånare? Eller struntar kommunministern i den folkmajoriteten och menar att det skall vara en majoritet av en minoritet inom kommunen? Vad menas med en tillfredsställande kommunal service? Det är inte alls detsamma i alla kommuner. Och dessutom undrar jag om indelningen skall genomföras om kommunministerns kriterier är uppfyllda men ändringen, som det står i lagtexten, "medför avsevärd olägenhet" för den kvarvarande kommunen.

Om regeringen vill tillämpa andra kriterier för indelningsändring än de som stadgas i nuvarande indelningslag, måste ju regeringen lägga förslag om det till riksdagen. Kommunministern har ingen egen lagstiftningsmakt.

De gjorda uttalandena har skapat osäkerhet hos kommunerna. Detta kan bl. a. belysas genom en opinionsundersökning som gjorts i Vadstenadelen av Motala kommun. Där har inte indelningslagens förutsättningar redovisats utan kommunministerns uttalande. Indelningsändringar baserade på samma uttalande förbereds på andra håll. Det kan dessutom inte uteslutas att de myndigheter som har att pröva och besluta om indelningsändringar kan komma att styras av den ansvarige departementschefens uttalande.

Det blir i så fall en form av ministerstyre, som inte övrensstämmer med svensk förvaltningstradition. Om regeringen vill ändra förutsättningarna för

Onsdagen den
19 april 1978

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Vissa uttalanden
av kommunminis-
tern*

kommunala indelningsändringar kan den, som jag tidigare sagt, lägga förslag om det hos riksdagen. Men som frågan nu handlagts är det högst otillfredsställande.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen 6.

BRITTA HAMMARBACKEN (c):

Herr talman! Efter att ha lyssnat till reservanternas argument om varför man har ansett att vissa av kommunministerns uttalanden har varit förtjänta av ett särskilt tillkännagivande från utskottet skall jag i min tur kommentera majoritetens syn på samma tema.

Man har i reservationen gjort gällande att dessa uttalanden, som jag tycker mer har karaktären av kommentarer till olika kommuners framställningar, skulle ha skapat osäkerhet om regeringens inställning till och tillämpning av indelningslagen. Jag vill hävda att påståendet hade varit mera sant om man från ansvarigt håll inte hade uttryckt någon uppfattning alls om en fråga som så direkt berör det egna departementets område. Dessutom har regeringens inställning uttryckts i regeringsdeklarationen, så där går det nog inte att skapa någon osäkerhet. Där står att regeringen är beredd att positivt pröva framställningar om ändringar i den kommunala indelningen som är motive-
rade av hänsyn till den kommunala demokratin.

Angående tillämpningen av indelningslagen kan ingen oklarhet råda. Lagtexten ger anvisningar om vilka som kan väcka ett ärende, ärendets beredning och gång via olika instanser från väckande till beslut. Inga uttalanden har gjorts som kan motivera missförstånd på den punkten.

De uttalanden som åberopas är förmodligen de som har gjorts i en intervju i Kommunal Tidskrift. Där framhöll kommunministern på tal om att en kommun skulle vilja återgå till att vara självständig kommun: "I sådana fall är min ståndpunkt att man först måste utröna om det inom denna kommun finns en folkmajoritet för att återgå som egen kommun. För det andra måste en sådan kommun ha ett godtagbart befolkningsunderlag. Vidare bör det finnas eller kunna skapas möjligheter för en tillfredsställande kommunal service. Om dessa förutsättningar uppfylls är det min åsikt att regeringen noga måste pröva framställningar om indelningsändringar."

Han påstår alltså inte att detta är några grundregler utan att det är förutsättningar som måste uppfyllas för att regeringen skall pröva framställningen. Jag kan inte finna att det som kommunministern här uttalat skulle stå i strid med indelningslagens bestämmelser. I 3 §, som Marianne Stålberg citerade, anges alltså vilka förutsättningar som skall finnas för att regeringen skall besluta om indelningsändring.

Om man i kommunen är överens om indelningen, är reglerna mycket generösa, och dessa har inte heller åberopats i reservationen. Det är i stället de regler som gäller när en kommun bestrider en ändring som man anser att kommunministern skapat osäkerhet omkring. Här är det svårt att få en koppling till tidskriftsintervjun. Där berörs ju över huvud taget inte några av de här speciella omständigheterna. Men eftersom jag gärna vill vara positiv i mitt bemötande av reservationen, så skall jag också referera den här

bestämmelsen, så att vi får ett sammanhang i resp. anföranden.

Om en kommun motsätter sig indelningsändring, får ändringen komma till stånd endast under två speciella förutsättningar. Dessa är att ändringen finnes vara påkallad av betydande allmänt behov och att ändringen är nödvändig för att undanröja eller avsevärt minska rådande missförhållanden. Jag kan fortfarande alltså inte se några tecken till avvikelser från vare sig grundinställning, andemening eller lagbestämmelser. Möjligtvis kan man påstå att kommunministern uttalat sig på ett språk som liknar vardagssvenska och därmed gjort sig omedelbart förstådd, men det är en ambition som jag personligen tycker skall uppmuntras och inte drabbas av klander eller tillkännagivanden.

Om man sedan tittar på de ärenden som har aktualiserats, finner man att samtliga är endera under beredning i kammarkollegiet eller ute på remiss i berörda länsstyrelser eller kommuner, och det kan vara skäl att påpeka att inget ändå ärende ännu avgjorts av regeringen.

Man åberopar i reservationen Motala kommun. Jag kan nämna att den skrivelsen kom till regeringen den 22 oktober 1977 och den 1 december samma år överlämnades den till kammarkollegiet för bedömning – helt i enlighet med indelningslagens bestämmelser.

Återigen: inga konstitutionella fel har begåtts.

Då återstår bara frågan: Får ett statsråd över huvud taget uttala sig i ärenden som faller under resp. fögderi så att säga utanför konselj? Eftersom jag inte vill misstänka att det varit reservanternas mening att ifrågasätta detta, måste jag, herr talman, slutligen ge upp i mitt tillmötesgående. Trots min respekt för socialdemokraternas säkerligen djupt syftande och principiella bakgrund till reservationen måste jag erkänna att denna bakgrund för mig är i djup dimma dold. Jag förstår inte varför man inte helt enkelt kunde delta i majoritetsskrivningens lakoniska sammanfattning att ingen anledning fanns till något särskilt uttalande.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets skrivning i den här delen.

Marianne Ståhlberg ställde några direkta frågor med begäran om förtydliganden av typen: Vad menar kommunministern egentligen? Vilka är med andra ord hans tankar? Nu är det emellertid så att vi skall granska kommunministerns uttalanden, inte hans överväganden, skäl och innersta tankar. Vad vi däremot skall titta på när vi granskar statsrådets ämbetsutövning är om de gått utanför sina befogenheter genom, som i detta fall, sina uttalanden. Där hoppas jag att Marianne Ståhlberg nu känner sig nöjd med de argument som jag har framfört. Om inte har hon ju tillfälle att återkomma.

MARIANNE STÅHLBERG (s):

Herr talman! Britta Hammarbacken sade, att det som kommunministern anförde bara var kommentarer till kommunernas framställan och att det också står i regeringsdeklarationen. Men den är ingen lag. Dessutom har han sagt att om de tre förutsättningarna är uppfyllda, kommer regeringen som det heter i

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Vissa uttalanden
av kommunminis-
tern*

Onsdagen den
19 april 1978

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Vissa uttalanden
av kommunminis-
tern*

regeringsförklaringen att positivt pröva krav på indelningsändring, men inte enligt indelningslagen.

Vad som skett i Vadstena och på andra håll visar att uttalandet har skapat osäkerhet och lett fram till felaktiga slutsatser om villkoren för indelningsändring. Dessutom är det från konstitutionella synpunkter ointressant, om uttalandet medfört skada eller inte.

BRITTA HAMMARBACKEN (c):

Herr talman! Jag skulle bara vilja fråga Marianne Stålberg vilket uttalande hon vill åberopa där man från ansvarigt håll, dvs. ministern, sagt att lagen inte skall följas. Jag tycker att vi kan vara överens om att en kommunminister liksom alla andra människor här i landet har rätt att uttrycka en åsikt, och det är precis vad som hänt i detta fall. Det kan aldrig vara ett konstitutionellt fel.

MARIANNE STÅLBERG (s):

Herr talman! Britta Hammarbacken åberopade regeringsdeklarationen och sade att det var den man skulle följa i indelningsändringar. Kommunministern har ju sagt att det är de tre kriterierna som i fortsättning skall gälla när det är fråga om kommunindelingsändringar.

BRITTA HAMMARBACKEN (c):

Herr talman! Mitt åberopande av regeringsdeklarationen var helt enkelt föranlett av att man hade efterlyst regeringens inställning till dessa frågor. Har man i regeringsdeklarationen sagt att man vill titta på dessa ärenden, är det alldeles klart att man följer upp detta. Det har i övrigt ingenting att göra med den debatt vi skall föra i dag.

MARIANNE STÅLBERG (s):

Herr talman! Den paragraf i kommunindelingslagen som vi nu debatterar är ju gammal, och den har inte ändrats sedan tillkomsten 1919. När den stora indelningsreformen genomfördes sattes den i stor utsträckning ur spel, men detta skedde genom ett riksdagsbeslut. Nu förefaller det som om kommunministern genom uttalandet försöker sätta lagen ur spel utan att gå till riksdagen. När riksdagen fattar beslut om ändringar skall de ändringar som beslutas följas, men inga ändringar kan ske enbart genom statsrådsuttalanden.

BRITTA HAMMARBACKEN (c):

Herr talman! Jag blir mycket glad när vi äntligen kan enas om någonting. Lagen är gammal och det kan finnas skäl att se över den. Just av den anledningen arbetar en kommitté f. n. Den tillsattes 1974, och enligt en PM som jag har i min hand beräknas ett slutbetänkande föreligga denna vår.

MARIANNE STÅLBERG (s):

Herr talman! Jag håller med om att den behöver ändras, och det kommer ju som Britta Hammarbacken sade snart ett förslag om ändring. Men ännu gäller lagen av 1919, och den måste vi följa.

TREDJE VICE TALMANNEN:

Sedan de under avsnittet Vissa uttalanden av kommunministern anmällda talarna nu haft ordet övergår kammaren till att debattera Regeringens handläggning av ärenden rörande utvisning av utländska medborgare.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Vänsterpartiet kommunisterna har från början varit motståndare till de s. k. terroristbestämmelserna, då vi menat att de haft karaktären av undantagslag, som möjliggjort en så svävande och luddig rättspraxis, att de egentligen inte varit några effektiva redskap för bekämpande av terrorism.

Men när nu sådana bestämmelser ändå finns och med riksdagens godkännande ägt bestånd är det desto viktigare att de tillämpas på det sätt som lagstiftarna gett till känna och att de rättssäkerhetsgarantier som riksdagen beslutat om i verkligheten också tillämpas.

Jag har i tidigare dechargedeletter kunnat med utförliga uppgifter påvisa hur man i det avseendet syndat ganska grovt. Man har företagit utvisningar även i fall, där de krav, de rekvisit, som varit uppställda för lagens tillämpning inte har varit uppfyllda. Vi har nu ytterligare ett sådant fall. Det är fallet Tomas Okusono.

Som bekant skall vissa rekvisit vara uppfyllda för att lagens bestämmelser om utvisning skall kunna tillämpas. Till de rekvisiten hör att det skall finnas ett direkt personligt samband mellan den som drabbas av repressalierna och de handlingar eller förberedelser till handlingar som det är fråga om och som bedöms som terroristiska. Vederbörande skall alltså på ett eller annat sätt ha sysslat med förberedelser för terroristiska handlingar eller ha hjälpt andra människor i sådana förberedelser.

Beträffande Tomas Okusono föreligger i det material som finns i det fallet inte det minsta sådant samband. Det existerar över huvud taget inte på någon punkt något rimligt uppfyllande av de rekvisit som är föreskrivna. Detta finner vi desto mer försvårande som det ansvariga statsrådet uttryckligen här i riksdagen har försäkrat att en människa inte skall drabbas av lagens repressalier, om rekvisiten inte är uppfyllda.

Jag har med ledning av de fall som jag tidigare haft anledning att delta i granskningen av haft mina tvivel på uppriktligheten i sådana deklamationer. Men även om man skulle ta statsrådet Ullsten på orden, måste man nu konstatera att vi här har ett solklart fall, där alla konstitutionsutskottets ledamöter, om de tagit del av det beslutsunderlag som finns, måste inse att utvisningen av Tomas Okusono inte är baserad på något underlag som ens tillnärmelsevis fyller de rekvisit som enligt riksdagens beslut och enligt de uppgifter som lämnats från regeringen i tidigare sammanhang borde ha varit uppfyllda.

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Utvisning av ut-
ländska medbor-
gare*

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Utvisning av ut-
ländska medbor-
gare*

Med anledning härav, herr talman, yrkar jag under avsnittet Utvisning av utländska medborgare att utskottets anmälan i denna del läggs till handlingarna med följande uttalande:

Till frågan om regeringens handläggning av vissa utvisningsärenden måste anses att regeringen i minst ett fall beslutat om utvisning trots att lagens rekvisit uppenbarligen inte varit uppfyllda, något som icke kan lämnas utan erinran.

TORKEL LINDAHL (fp):

Herr talman! Man kan alltid – och det tycker jag att det finns anledning att göra – som Jörn Svensson ifrågasätta riktigheten av terroristlagen, en lag som vi nog så länge vi har den bör ha en ständigt pågående debatt om, så att vi ser att den verkligen efterlevs och används på ett rimligt sätt. Men, för att använda Jörn Svenssons egna ord, sådana bestämmelserna ändå är får vi då se på hur regeringen har tillämpat dem. Jag har försökt göra detta efter bästa förmåga. Det är möjligt att min förmåga inte är lika stor som Jörn Svenssons, men i vilket fall som helst har jag kommit fram till en annan slutsats än han har gjort.

Jag finner, herr talman, att man inte bara har använt sig av de rekvisit som står i lagen. Man har gått därutöver. Man har enligt en praxis som utarbetades redan på den gamla regeringens tid – och den har väl snarast blivit ytterligare skärpt nu – försökt ta reda på vad som skett i fallet och verkligen försökt bilda sig en grundad uppfattning.

Det är väl först och främst helt klart att det inte är särskilt lätt alla gånger att få reda på exakt vad som är klart. I det fall som Jörn Svensson tar upp är det dessutom fråga om en person som vägrar att uttala sig när man vid polisförhör kommer in på litet mera känsliga detaljer. Det kan fastslås att han haft vissa kontakter, varit bekant med personer som varit inblandade och att han hela tiden funnits i utkanten av förberedelserna till terroristhandlingar. Hela tiden har han själv rört sig runt i en cirkel där sådan verksamhet legat i luften på något sätt, och han vägrade som sagt att lämna klara besked under polisutredningen.

Såvitt vi har kunnat finna i utskottet fanns det god anledning misstänka att han uppfyllde de rekvisit som uppställts för att en person skall kunna utvisas med anledning av terroristlagen. Observera, Jörn Svensson, att man behöver inte vara hundra procentigt överbevisad enligt terroristlagen. Det skall finnas en starkt grundad misstanke, och det rekvisitet är i det här fallet i högsta grad uppfyllt. Jag har kommit fram till den slutsatsen, och det är beklagligt att Jörn Svensson har en annan åsikt, men det står honom ju fritt.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag har tidigare i dag försökt framhålla att rättsskyddet i det här landet på många avsnitt inom förvaltningen har sviktat och att det utgör ett allvarligt problem om den tendensen fortsätter. Jag kan inte säga annat än att det Torkel Lindahl har anfört nu är ett direkt bestyrkande av mina farhågor, för det var det svagaste och eländigaste försvar för en drastisk

rättslig åtgärd som jag någonsin hört från en myndighet eller här i riksdagen.

Om vi försöker ta Torkel Lindahls redogörelse på orden, vad är den? Jo, den är i huvudsak ett försök att misstänkliggöra en människa utifrån principen om vad man brukar kalla *guilt by association*. Torkel Lindahl säger nämligen att här har vi en man som har rört sig i en viss krets av människor. På grund av att han tillhör samma nationalitet som en person vilken varit inblandad i Kröcherhärvan och på grund av att han känt denna person har han blivit föremål för misstanke.

Men enligt lagens rekvisit är detta icke tillräcklig anledning. Ett sådant samband kan aldrig i och för sig konstituera grund för ett utvisningsbeslut. Det strider klart mot vad riksdagen har sagt, och det strider klart mot vad ett par av statsråden, som har beklätt den post där man handlägger sådana ärenden, har deklarerat i riksdagen.

Det är just på denna punkt som lagens kritiker har trätt in, och de har sagt att det farligaste med denna lag är om den knäsetter principen om *guilt by association*. Det har försäkrats att det skall den inte göra. Det fordras mer än ett personligt samband, som i och för sig inte är knutet till förberedelser eller medhjälp till terroristiska handlingar. Jag kan ju ha en bekant, eller jag kan ha en bror som jag har ett visst umgänge eller en viss kontakt med, och vederbörande kan göra sig skyldig till en brottslig handling av det slag som faller under terroristbestämmelserna. Men det kan aldrig i sig utgöra bas för i rättslig mening grundad misstanke att också jag har deltagit i de här förberedelserna.

Det fordras alltså mera för att lagens rekvisit skall vara uppfyllt. Och då frågar jag – det är litet grand spegelfäkeri, eftersom Torkel Lindahl lika väl som jag vet vad det finns för material i fråga om den här mannen: Vad är det i övrigt som finns? Det som Torkel Lindahl anfört räcker som sagt inte – det uppfyller inte lagens rekvisit. Vad är det för material ni har i fråga om denne man som konstituerar ett uppfyllande av lagens rekvisit? Är det rent av så, att det här är fråga om ett felaktigt beslut, som det kanske vore hederligare att korrigera?

TORKEL LINDAHL (fp):

Herr talman! Egentligen är det här en ganska lätt debatt för Jörn Svensson, för han kan säga ungefär vad han vill. Även om jag faktiskt har satt mig in i de akter som rör fallet, så är de ju tyvärr hemligstämplade. Det gör att jag har litet svårt att gå in i alla detaljer.

Som Jörn Svensson är väl medveten om var inte detta att den här mannen råkade känna vissa personer vare sig avgörande eller egentligen graverande. Det finns alltså ett flertal mystiska och fortfarande ouppklarade saker i ärendet. Jag upprepar att de fortfarande är ouppklarade – de var det inte endast när beslutet fattades. Jag tycker personligen att när beslutet fattades – och det är ur den synvinkeln vi får se det – var det ett riktigt beslut. Vad som lades den här personen till last var ju inte enbart att han kände några personer. Han hade ett förflutet som gjorde att det fanns anledning misstänka att han

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Utvisning av ut-
ländska medbor-
gare*

Onsdagen den
19 april 1978

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Utvisning av ut-
ländska medbor-
gare*

inte var helt främmande för terroristhandlingar. Han har gjort en del resor, som Jörn Svensson också är medveten om, och över huvud taget utfört en del handlingar som han vägrar att förklara. Och vi har att se på vilka anledningar han hade, se till honom själv. Det gällde inte den omständigheten att han kände några personer, som Jörn Svensson försöker påstå här.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Torkel Lindahl är ju så uppenbart trängd i detta fall. Till att börja med utgår han i sitt första anförande från talet om att den här mannen umgicks med vissa människor som i sin tur var indragna i Kröcherkretsen. Men när vi sedan tar en klar och rak diskussion om detta med guilt by association och huruvida det skulle räcka för att uppfylla rekvisitet, så inser han att hans argument inte duger. Då går han över till en annan ståndpunkt och säger: Det var inte detta som var det avgörande.

Ja, men vad var det då? Låt oss sluta med denna skuggboxning, låt oss tala rent ut. Hemligare är det väl inte? Var det detta att han påstods ha haft en flygbiljett till Frankfurt när han var i Oslo eller vad var det för struntsaker som man blåste upp till en s. k. grundad misstanke om att han skulle ha deltagit i förberedelser för eller medhjälp till terroristiska handlingar? Torkel Lindahl vet lika bra som jag att sambandet på intet sätt är styrkt i den juridiska, i den rättsliga mening som gäller för sådana här fall. Rekvisitet är icke uppfyllt och då bör beslutet ändras. Jag tror också att Torkel Lindahl är medveten om att hans partivän, den nuvarande folkpartiledaren och det förra ansvariga statsrådet i det här fallet, faktiskt var så ärlig att han t. o. m. när utvisningen hade skett kunde säga i pressen – om jag inte minns alldeles fel – att det fanns fall som var tvivelaktiga. Det här fallet var uppenbarligen det som han då avsåg. Då kan även konstitutionsutskottet vara så pass öppet och ärligt att det medger det.

TORKE LINDAHL (fp):

Herr talman! Jag tror inte det är mycket i min framställning här som visar att jag säger emot Jörn Svensson. Men man kan säga att det var tveksamt i det här fallet. Jag trodde nästan att Jörn Svensson hade förstått att ett fall kan vara mer eller mindre klart. Jag håller med Jörn Svensson om att det här fallet är det mest oklara av alla. Frågan är om det var rätt eller felaktigt handlagt.

Jag kan säga att jag, efter att ha gått igenom handlingarna, tycker att det fanns grund för beslutet, i enlighet med den här lagen som både Jörn Svensson och jag kanske är litet tveksamma till – Jörn Svensson är inte bara tveksam utan direkt negativ till den. Men med tanke på vad som finns i lagen och de uppgifter man hade att bygga på när utvisningsbeslutet fastställdes fanns det ingenting att klaga över då. Nu vet vi litet mera. Det har kommit fram flera uppgifter efteråt, som gör att man kanske kan vara tveksam till beslutet. Men fortfarande finns det en hel del dunkla punkter i fallet. Det är därför jag inte gärna vill gå in på en alltför detaljerad diskussion – just därför att så mycket är dunkelt.

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Utvisning av ut-
ländska medbor-
gare*

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Torkel Lindahl måste vara medveten om att sådana resonemang som han för inte håller. Det räcker inte med att hänvisa till att saker och ting är dunkla. Det skall finnas påtagligheter. Det skall finnas rimliga indicier som var för sig eller gemensamt skall ha en sådan valör att lagens rekvisit kan uppfyllas, att misstanken skall nå en viss styrka. Det är ju så med terroristlagen som är en undantagslag – eller de bestämmelser som är undantagsbestämmelser – att man inte behöver bevisa saker i samma kvalificerade grad som när det gäller andra delar av brottslagstiftningen. Det räcker med att det finns en viss styrka eller nivå i misstanken. Då måste ju Torkel Lindahl vara medveten om att här finns inget sådant. Man uppnår inte en sådan nivå genom att hänvisa till att vissa saker är dunkla. Det måste ju vara positiva indicier, och det måste finnas några punkter.

Vi vet också att t. ex. en bekantskap eller en viss umgängeskontakt, som i övrigt inte företer något misstänkt, aldrig kan konstituera en tillräckligt stark misstanke i sig själv. Om man går på den linjen erkänner man det som jag kallar "guilt by association", som vi vet enligt regeringens beslut icke skall tillämpas.

Det är klart att det i sådana här fall kan finnas tvekan om hur man skall bedöma en persons handlande. Om Torkel Lindahl eller jag blir utsatt för polisens granskning när det gäller våra förehavanden vid en viss tidpunkt i det förflutna, skulle säkerligen polisen hitta en hel del punkter som vi inte kunde förklara, som var tvivelaktiga därför att vi kanske inte hade brytt oss om att lägga dem på minnet. Vi kunde inte klart besvara frågorna, eftersom vi hade glömt saker som inte hade någon betydelse för oss. Det är klart att en misstänksam myndighet eller polisman kan då tycka att det är dunkelt och egendomligt. Och det må polismannen tycka. Men den som skall verkställa beslutet och den som skall rättsligt granska det i efterhand får inte använda sådana resonemang. Det skall vara klara, positiva indicier, och de skall tillsammans konstituera uppfyllandet av rekvisitet. Jag känner nämligen till tidigare fall – och det bör Torkel Lindahl själv också göra. Det gäller utvisningen av japanerna för ett par år sedan.

Jag känner till vad det är för typer av indicier som kan plockas fram – t. ex. att det i ett brev från en person finns en beskrivning av en annan persons bostad, som man säger osökt för tanken till en annan terrorists bostad, vilket skulle konstituera att även brevskrivaren bör vara misstänkt för terrorism. Jag vet hur man konstruerar sådana samband – letar upp de mest sökta och underliga samband, som inte håller vid en verklig offentlig och öppen rättslig granskning, inte ens om denna sker enligt de reducerade krav som skall tillämpas när det gäller terroristlagen.

TORKEL LINDAHL (fp):

Herr talman! I detta fall är det inte bara fråga om s. k. konstruerade samband, som Jörn Svensson säger. För den som läser förhörprotokollen framstår det helt klart att det också är fråga om direkt vägran att svara på vissa

Onsdagen den
19 april 1978

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Viss information
från justitiedepar-
tementet*

frågor och att försöka klara ut vissa saker. Det har sannerligen inte hjälpt till att göra saken bättre.

TREDJE VICE TALMANNEN:

Sedan alla under avsnittet Regeringens handläggning av ärenden rörande utvisning av utländska medborgare anmälda talare nu haft ordet övergår kammaren till att debattera Viss information från justitiedepartementet.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Våren 1976 beslöt riksdagen att två föräldrar skulle kunna ha gemensam rättslig vårdnad om sina barn, även om de var ogifta samboende eller frånskilda. Lagstiftaren hade en bestämd avsikt med den reformen. Det sade man också klart ifrån i beslutet, som här i riksdagen fattades med överväldigande majoritet. Lagstiftaren ville ställa upp för barnens rätt och barnens intressen. Man ville att två föräldrar som sambodde utan att vara gifta skulle ha samma rätt som om de var gifta. Man ville att barnet skulle få en säkrare ställning genom att få sin självklara rättsliga anknytning till båda föräldrarna. Man ville att ett barn vars föräldrar skildes skulle kunna få behålla sin lojalitet till båda föräldrarna. Och det syftet gagnades – enligt lagstiftarnas mening – bäst genom att man gjorde allt för att avdramatisera skilsmässan och undvika makt- och prestigestrider liksom onödiga vårdnadstvister vid domstol.

Det var alltså, herr talman, ett mycket mänskligt och riktigt syfte som lagstiftaren hade med denna reform, som ju – det måste erkännas – faktiskt gjorde svensk familjerätt till ett av de mest progressiva lagstiftningsexemplen i världen.

Så mycket viktigare är det i ett sådant fall att allmänheten blir ordentligt informerad om den nya lagen och dess möjligheter och att rejäl information och utbildning också lämnas alla de tjänstemän i den offentliga förvaltningen som på något sätt är inblandade i lagens praktiska tillämpning. Att människor får sådan kunskap kan ju i många fall avvärja påfrestande konflikter och tragedier för både barn och föräldrar.

Från vänsterpartiet kommunisternas sida gör vi direkt gällande att den här viktiga reformen har motverkats – man kan rent av våga säga saboterats – ute på många förvaltningar och att justitiedepartementet inte gjort vad det borde göra för att säkra den nya lagens genomslagskraft. Riksdagen gjorde nämligen ett särskilt påpekande om vikten av just detta.

Den här lagändringen uppfattades på sina håll, i varje fall i förvaltningen, som kontroversiell. Det hade justitieministern rimligen bort observera. Det var uppenbart redan i remissyttrandena före beslutet, från Domareförbundet och Advokatsamfundet. De farhågor som redan då kunde uppstå om en viss negativism på sina håll i förvaltningen gentemot de nya lagbestämmelserna har sedan bekräftats genom en rad fall ute på socialförvaltningarna.

Några konkreta exempel i korthet, herr talman.

Inom Stockholms socialförvaltning förekommer en uppenbar och negativt inriktad felinformation om lagstiftningens innehåll och tillämpning. Jag kan

om så påfordras senare i debatten direkt citera sådant stoff ur en arbetspromemoria som ligger till grund för förvaltningens tillämpning av bestämmelserna och råd och anvisningar åt rättssökande föräldrar.

De har en tendens att inför sökande som är intresserade av gemensam vårdnad framställa denna som besvärlig och mindre gynnsam i skilda rättsliga och ekonomiska hänseenden än om bara den ena föräldern har den rättsliga vårdnaden. Socialchefen i Bollnäs har t. ex. i tidningen Ljusnan spritt helt förvrängda uppgifter om lagens innebörd. Bl. a. har både han och chefen för allmänna advokatbyrån därstädes felaktigt gjort gällande att föräldrar som har gemensam vårdnad i skatte- och bidragshänseende blir sämre behandlade än andra föräldrar i motsvarande civilstånd vilka inte har gemensam vårdnad.

Unga föräldrar – det är ett fall som är mig personligen bekant – som har sökt råd vid socialförvaltningen i Gävle har av den tillfrågade tjänstemannen direkt avrått från att söka gemensam vårdnad, därför att det var så besvärligt och ogynnsamt.

Samtliga familjerådgivningsbyråer i Stockholmsområdet har vid uppbringning visat sig antingen ge negativa omdömen om gemensam vårdnad eller inte upplysa sökanden om vad saken egentligen gäller.

Anmärkningsvärd är i detta sammanhang också en ledare i tidningen Expressen – i samband med att den nya lagen hade antagits – som upprepar flera av de avskräckande felaktigheter i informationen om lagen vilka spritts eller antyts av många socialförvaltningar eller allmänna advokater.

Det är mot denna bakgrund vi tycker att justitieministerns ouppmärksamhet i frågan är betänkelig och beklaglig.

Vad var det riksdagen uttalade när beslutet fattades? Jo, riksdagen ställde mycket bestämda – man kan säga ovanligt bestämda – krav på regeringen och justitieministern. I lagutskottets betänkande hette det nämligen:

”I varje fall tills vidare kommer en stor del av uppgiften att råda och hjälpa föräldrar i nu berörda frågor att ligga på barnavårdsnämnderna, advokatbyråer m. fl. Utskottet vill i anledning härav framhålla betydelsen av att det halvår som återstår till dess den nya lagstiftningen skall träda i kraft utnyttjas för information till och utbildning av personalen vid de rättsvårdande och sociala myndigheter och organ som kommer att handlägga frågor som har samband med lagstiftningen. Utskottet vill här peka på möjligheten för departementet att samordna utbildningen för skilda personalkategorier.

Vad utskottet nu anfört om information och utbildning bör ges regeringen till känna.” – Det är nog så klara besked.

Hur verkställdes då detta av justitieministern? Under det halvår som förflyt fram till lagens ikraftträdande, det halvår som utskottet resonerade om, gjordes ingenting åt utbildningsfrågan. Såvitt jag vet – det är möjligt att jag har fel, och jag finner mig i så fall i att bli korrigerad – har det inte heller hittills, ännu ett år och fyra månader senare, tagits något enda initiativ från justitieministern när det gäller utbildningen.

Sent på hösten 1976, dvs. strax innan lagen skulle träda i kraft, togs saken upp i några få kurser som var anordnade av Socionomförbundet. Det var i

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Viss information
från justitiedepar-
tementet*

Onsdagen den
19 april 1978

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Viss information
från justitiedepar-
tementet*

allmänna informationskurser om familjerätt som man lade in detta moment därför att man visste att den nya lagen tillkommit. Senare anordnade också Kommunförbundet kurser där denna fråga berördes. Dessa kurser på hösten 1976 omfattade bara något 70-tal socialarbetare.

Hittills har ungefär 800 personer deltagit i Socionomförbundets och Kommunförbundets kurser. Bara ett litet fåtal har varit jurister. Man har alltså inte alls fått den samordning av utbildningen av olika kategorier som riksdagen faktiskt ganska uttryckligt beställde.

Ansvar för detta, liksom ansvaret för att utbildningen har varit otillräcklig, faller naturligtvis på justitieministern. Det är nämligen han och inte kommunerna eller fackförbunden som är högste chef för landets domare och allmänna advokater, och han skall se till att de utbildas i den nya lagstiftningens tillämpning i enlighet med riksdagens beslut.

Vad departementet gjort är, om man vill uttrycka sig litet hårt, helt enkelt att det struntat i riksdagens beslut, åtminstone i den delen. Däremot har jag mig bekant att man i departementet har tvistat med Kommunförbundet om vem som skall betala de av Kommunförbundet anordnade kurserna. Det är ju en vacker prestation av justitieministern men knappast ägnad att gagna informationen om den nya familjerätten.

Justitieministern kommer från högsta domstolen, där han tjänstgjort under en lång följd av år. Han borde därför ha sig bekant så mycket av svensk konstitutionell praxis att han inte nonchalerar en så uttrycklig begäran av riksdagen som det här gällde. Den uppsåtliga underlåtenhet som man här kan iakttä förtjänar mer än väl en erinran.

Nu kan man till departementets försvar säga att det faktiskt gav ut en viss information till allmänheten, men som jag ser det gjordes det bara pliktskyldigast; man gjorde ingenting direkt aktivt för att motverka den falska informationen i delar av pressen. Man annonserade om den nya lagen – det är sant – och man utgav vid årsskiftet 1976-1977 en reviderad upplaga av sin broschyr om familjerätten, där man hade infogat informationen om den nya bestämmelsen. Men broschyren är inte precis någon lätt läsning för allmänheten. Den är sannerligen inte något dokument som det är särskilt lätt att popularisera, utan den är tvärtom en svårläst materia. Föreningen Familj och Rätt, som numera är remissinstans för sådana lagar, gjorde en undersökning av broschyrens läsbarhet. Läsbarhet kan som bekant mätas i s. k. läsbarhetsindex. Nivån på läsbarheten i den här broschyren ligger ungefär på index 55, vilket motsvarar det språk som används i kulturartiklar, recensioner o. d. och som alltså är tillgängligt bara för rätt kvalificerade läsare. En person med genomsnittlig skolgång bakom sig måste därför ha betydande svårigheter att riktigt tillägna sig innehållet på grund av det komplicerade språket. Man brukar skämta om läsbarhetsindex och säga att index på över 60 betyder att texten bara kan läsas dels av Vår Herre, dels av ett mycket litet antal höga jurister. Om man då vet att vissa avsnitt i broschyren når ett läsbarhetsindex på 65, kan man ju undra om ens Vår Herre kan följa med. Kanske lyckas endast ett fåtal jurister.

Men skämt åsido! Mot den bakgrund som jag här har skildrat är det

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.**Viss information
från justitiedepar-
tementet*

anmärkningsvärt att utskottet över huvud taget inte intresserat sig för problemet. Här förekommer dock dag från dag sökande som är intresserade av det viktiga gemensamma vårdnadsinstitutet, som väckte så stort intresse och som drevs med så stor kraft av många riksdagsledamöter från olika partier. Man borde ha intresserat sig mera för hur man ute på förvaltningarna behandlar och informerar människor om detta institut. Vi vet ju att konstitutionsutskottet har erkänt mycket duktiga och grundliga tjänstemän. Hade utskottet bett dem undersöka förhållandena – stickprovsmässigt, t. ex. – ute hos en del förvaltningar, hade vi säkerligen kunnat få en grundlig och djupgående redogörelse för det bedrövliga problem som nu faktiskt existerar. Det har också anknytning till vad jag sade tidigare i den allmänna delen av debatten om den tilltagande tendensen till upplösning av rättstillståndet, nämligen att man ute på förvaltningarna har sin egen mening om hur man skall tillämpa de lagar som lagstiftarna har haft en bestämd avsikt med. Men tyvärr har ledamöterna i utskottet uppenbarligen inte varit särskilt intresserade av att göra någonting, utan de har nöjt sig med en helt intetsägande promemoria från departementet och i övrigt avfärdat hela saken med en enda rad – ja, knappt en rad är det visst – i sitt betänkande. Den raden lyder: Utskottet har "inte funnit anledning göra något särskilt uttalande". Alltså: lagen saboteras. Riksdagens beslut verkställs inte. Men konstitutionsutskottet sänker sig inte ned till att ens kommentera sådana småsaker. Tala sedan om rättsligt förfall, herr talman!

Vi från vpk finner det därför befogat att ställa följande yrkande som ett alternativ till utskottets skrivning. Vi menar att utskottets anmälan i denna del skall läggas till handlingarna med följande uttalande:

"Då det gäller informationen från justitiedepartementet rörande 1976 års familjerättsreform, har de vidtagna åtgärderna icke varit så effektiva som läget påkallat. Då riksdagen fäst särskild vikt vid denna lagstiftnings genomslagskraft, kan inte underlåtas att göra erinran om nämnda brist."

DANIEL TARSHYS (fp):

Herr talman! Bertil Fiskesjö, Jörn Svensson och jag hade tidigare i dag en diskussion om vad dechargegranskningen egentligen skulle gälla.

Bertil Fiskesjö och jag försökte med stöd av grundlagen tala om för Jörn Svensson att den handlade om regeringens fögderi. Jörn Svensson hävdade med stöd av någon annan icke närmare angiven auktoritet att den handlade om regeringens och ämbetsverkens verksamhet.

Nu går Jörn Svensson ett steg längre. Han anser att dechargegranskningen även handlar om de kommunala myndigheternas verksamhet. Jörn Svensson framförde klagomål mot socialförvaltningen i Stockholm, socialchefen i Bollnäs, socialförvaltningen i Gävle etc. Jag undrade vad som härnäst skulle dras in i dechargegranskningen om Jörn Svensson fick fortsätta. Jag behövde inte vänta länge. Snart visade det sig att dechargegranskningen även handlar om vad pressen skriver. Jörn Svensson klagade från denna talarstol över en felaktig ledarartikel i tidningen Expressen. Svenska regeringen mottar då och då från diverse totalitära stater klagomål över vad svenska

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Viss information
från justitiedepar-
tementet*

tidningar och tidskrifter skriver. Då brukar man med aldrig sviktande tålamod förklara för regeringarna i dessa länder att den svenska regeringen inte bär ansvaret för vad tidningarna och tidskrifterna i vårt land skriver. Både Hitlertyskland och andra totalitära stater har haft svårt att förstå det. Jag trodde faktiskt inte att Jörn Svensson, som ändå har bättre kännedom om sakförhållandena, skulle behöva den upplysningen. Det är alltså fortfarande så att dechargedebatten handlar om regeringens tjänsteutövning, inte om förvaltningen, kommunerna eller pressens skrivelser.

Jörn Svensson förklarar att han funnit exempel på sabotage och rättsligt förfall, ord som ofta används av honom i olika sammanhang. För mig har det varit oklart vad dessa ord egentligen står för. Vi har i dag talat mycket om devalvering, och det förefaller mig som om dessa ord under årens lopp i Jörn Svensson språkbruk devalverats en aning till att innebära någonting som är litet mer obetydligt än vad vi andra förstår med sabotage och rättsligt förfall.

I 21 punkter vill jag tala om vad justitiedepartementet och de andra centrala ämbetsverken gjort för att informera om denna lag:

Justitiedepartementet har gett information till de allmänna underrätterna, till alla advokatbyråer, till alla barnavårdsnämnder, till alla försäkringskassor, till socialbyråerna, till pastorsämbetena och till de borgerliga medlarna. Informationen återfinns i en broschyr som är skriven på ett språk som, enligt vad Jörn Svensson anser, har ett lågt läsbarhetsvärde. Men med denna broschyr är det tjänstemännen som informeras. Man har också sett till att broschyren varit tillgänglig för allmänheten i många exemplar hos flera av dessa instanser. Det har också varit möjligt att kostnadsfritt rekvirera den från justitiedepartementet.

Domstolsverket har gett speciell information till domstolarna och de allmänna advokatbyråerna.

Riksskatteverket har gett speciell information till pastorsämbetena.

Socialstyrelsen har i ett speciellt meddelandeblad gett information till barnavårdsnämnderna.

Kommunförbundet har i samråd med socialstyrelsen och justitiedepartementet ordnat kurser för handläggare i familjerättsfrågor.

Annonsering har förekommit i Expressen annandag jul 1976 liksom i Aftonbladets, Göteborgs-Postens och Kvällspostens annandagsnummer, i ICA-Kuriren den 20 januari 1977 och i Vår Bostad den 11 januari 1977. Dessa annonser hade förmodligen ett högre läsbarhetsvärde än den broschyr som Jörn Svensson just talade om.

Vidare lämnades under januari månad 1977 information i TV i det ofta återkommande programmet Anslagstavlan – som alla här känner till, ett program som inte heller utmärker sig för att vara svårbegripligt. Slutligen finns det också en artikel i Hem och Fritid som utformats efter kontakter med justitiedepartementet.

Utöver all denna specialinformation har det givetvis förekommit rapportering i Från Riksdag & Departement, en tidskrift som kanske når även Jörn Svensson.

Dessa punkter är exempel på vad sabotage och rättsligt förfall betyder i Jörn Svenssons ordlista.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det mest kännetecknande för den här dagens dechargede­batt har varit att det sannerligen inte varit konstitutionsutskottets vackra dag. Gång på gång känner sig de utskottsledamöter som skall försvara utskottets ståndpunkter så beträngda att de måste prata om helt andra saker. Nu gör Daniel Tarschys utflykter till Hitlertyskland. Han påstår att jag skulle vilja utvidga konstitutionsutskottets granskning till att avse även ledaravdelningen på tidningen Expressen och vissa lokala socialförvaltningar. Daniel Tarschys är intelligent nog för att inse att det bara är ett sätt att blanda bort korten när man har en svag sak att försvara.

Varför har jag nämligen anfört dessa exempel? Jo, därför att jag inte ville komma med svepande påståenden om att det gick illa till på socialförvaltningarna utan ville komma med konkreta exempel för att illustrera att det verkligen fanns ett behov av information och att det hade brustit i lagens genomslagskraft trots att riksdagen hade visat särskild omsorg om att denna lag skulle få önskvärd genomslagskraft. Min kritik mot socialförvaltningar och mot annat som ligger utanför dechargegranskningens område avser endast att illustrera det förhållandet att här finns dåligt med information och att här finns vad jag öppet vill kalla sabotage på många håll.

Jag vill passa på tillfället att rätta en möjlig felsägning. Om det var så att jag i mitt inledningsanförande anklagade socialchefen i Bollnäs så tar jag tillbaka den anklagelsen. Det var vice socialchefen i Bollnäs som hade skrivit i Ljusnan – men det gör saken föga bättre.

Mina exempel från Expressen, tidningen Ljusnan, socialförvaltningarna osv. avser alltså att illustrera det stora behovet av att felaktig information korrigeras. För hur många annonser man än sätter in och hur många mer eller mindre svårlästa broschyrer man än sprider till allmänheten så måste det ju ändå sägas att informationen till allmänheten kraftigt motverkas – ifall de rättssökande – de av gemensam vårdnad intresserade föräldrarna – när de kommer upp på allmänna advokatbyråer och till socialvårdstjänstemän möts av fullständigt felaktig och negativ information.

Jag har här en promemoria som är utarbetad inom Stockholms socialförvaltning. Jag skall inte läsa alla dessa tre sidor – det vore att fresta kammarens tålamod. Men Daniel Tarschys är välkommen att låna den. Jag lovar att han kommer att hitta minst tre mycket grova fel i informationen, alla i den riktningen att de avser att ge ett negativt intryck av bestämmelserna om gemensam vårdnad och ha en klart avskräckande effekt. Och jag menar att de visar att riksdagens avsikter inte har fullföljts här.

Nu var vpk:s klagomål mot justitieministern inte så mycket koncentrerade på informationen till allmänheten – för sådan har i och för sig gått ut, men den har som sagt motverkats. Och varför det? Jo, därför att den andra sidan av riksdagens uttryckliga beställning, nämligen att man skulle ge snabb information inom ett halvår till alla dem som på något sätt var indragna i

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Viss information
från justitiedepar-
tementet*

tillämpningen av det hela, inte har fullföljts. Den utbildning som förekommit hittills har – och jag har inte blivit jävad i mitt påstående på den punkten – organiserats uteslutande av Kommunförbundet och Socionomförbundet.

Justitiedepartementet har inte tagit något initiativ i utbildningsfrågan trots att detta utgjorde en mycket viktig del i utskottets och kammarens beställning när beslutet om denna lag fattades. Och denna anmärkning kvarstår under alla omständigheter. Det måste även Daniel Tarschys erkänna. Och jag tycker faktiskt den utgör en rimlig grund för en liten erinran i dechargen.

DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Jag ägnade mitt anförande helt åt att kommentera de synpunkter som Jörn Svensson framförde. Han klagade över att det rådde missförstånd ute i förvaltningen om den här lagens innehåll. Jag är den förste att beklaga om det finns sådana missförstånd. Men samtidigt måste vi komma ihåg vad det är vi håller på med här i kväll. Vi håller på med att avsluta en dechargedebutt som handlar om regeringens ansvar för sin tjänsteutövning. Därför måste det vara regeringens tjänsteutövning som Jörn Svenssons klagomål skall gälla. Men när vice socialchefen i Bollnäs har missuppfattat den nya lagen vill Jörn Svensson på något sätt göra regeringen ansvarig härför. Det är det som jag anser vara ett något tvivelaktigt grepp.

Nu tar Jörn Svensson tillbaka hälften av sin kritik och säger att det kanske inte är så mycket fel på informationen till allmänheten, utan det är snarare informationen till tjänstemännen som det är fel på. Jag räknade upp alla de olika instanser dit regeringen skickat sin information, antingen genom den broschyr som jag har här i min hand eller genom speciell information som utarbetats av olika myndigheter: riksskatteverket, domstolsverket, socialstyrelsen m. fl.

Beträffande den halva av kritiken som kvarstår skulle jag gärna vilja veta: Vilka är de tjänstemän som inte har fått information? Vad är det för ytterligare tjänstemän som jag inte räknade upp här och som inte blivit delaktiga av informationen?

Det är naturligtvis så att när regeringen går ut med broschyrer, annonser eller artiklar kan man inte garantera att varenda berörd tjänsteman läser informationen. Men detta är ett mera allmänt problem. När man går ut med riksdagstryck kan man inte heller garantera att alla riksdagsmän läser det.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Daniel Tarschys är litet tröttsam. Jag kan försäkra honom att han inte behöver undervisa mig om att dechargegranskningen från riksdagen och konstitutionsutskottet inte kan omfatta de kommunala förvaltningarna, de allmänna advokatbyråerna eller domstolarna. Jag vet det. Jag anförde exempel på praxis bara för att illustrera vidden av och verkningarna av de brister som justitiedepartementet är ansvarigt för.

Det var dock så – det är den avgörande punkten som Daniel Tarschys hela tiden glider undan och som han aldrig vågar gå i dispyt om – att riksdagen.

med hänsyn till den särskilda vikt som man fäste vid att denna lag skulle få genomslagskraft, av justitiedepartementet beställde samordnade utbildningsåtgärder för de förvaltningstjänstemän och andra som skulle syssla med lagens tillämpning. Riksdagen beställde att dessa utbildningsåtgärder i samordnat skick skulle fullföljas under det första halvåret efter lagbeslutet, så att de skulle vara klara när lagen skulle börja tillämpas. Hittilldags, ett år och fyra månader efter det att lagen trädde i kraft, har justitiedepartementet inte gjort ett dugg för att verkställa den delen av riksdagsbeslutet. Tycker Daniel Tarschys – jag ställer en rak fråga, och jag vill ha ett rejält och rakt svar – att det är ett riktigt uppfyllande av riksdagens beställning? Är det inte det kan det vara på sin plats med en erinran.

DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Jag ställde frågan vilka tjänstemän det var som inte hade blivit informerade. Då svarar Jörn Svensson med att säga att jag är tröttsam. Jag beklagar om jag trötter ut Jörn Svensson, men det kan bero på att jag inte får svar på mina frågor.

Jag har i 21 punkter räknat upp åtgärder som vidtagits av justitiedepartementet och ämbetsverk. Jag har vidare sagt att det förhållandet att en del personer ute i den kommunala förvaltningen inte blivit väl informerade om sakinnehållet i den nya lagstiftningen inte är någon bra grund för dechargekritik mot regeringen. Nu tror jag att Jörn Svensson och jag är helt eniga om att det inte är en granskning av vice socialchefen i Bollnäs som vi skall ägna oss åt här i kväll. Men Jörn Svensson tog okunnigheten ut i förvaltningen till intäkt för kritik mot regeringen. Det var om det förhållandet jag sade att det inte var någon vidare bra grund för kritik mot regeringen. Regeringen kan nämligen inte garantera att lagarna slår igenom i perfekt kunskap ute i de kommunala förvaltningarna med omedelbar verkan, hur gärna man än skulle vilja uppnå det resultatet.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Nej, Daniel Tarschys, inte ens vår partilöse justitieminister är naturligtvis fullkomlig, och vi ställer inga fullkomlighetskrav på honom, men man kan väl ställa två krav.

Om han gör sig underkunnig om att aktstycken med information av det här slaget cirkulerar på stora och omfattande socialförvaltningar och om han är underkunnig om vilken typ av information som lämnats kan man kräva att han ändå tänker till så pass mycket att han säger: Då har det kanske inte varit tillräckligt att jag har skickat ut de här broschyrerna. – Det räcker inte att skicka broschyrer och sätta in annonser. Det gäller också att se till att tjänstemännen läser dem ordentligt.

Den andra punkten som vi fortfarande har ouppklarad mellan oss i den här diskussionen är det förhållandet att den information som inte når tjänstemännen eller inte slår igenom med hjälp av att man sänder ut broschyrer enligt riksdagens uttryckliga begäran skulle ges genom de samordnade utbildningsåtgärderna. Varför har då inga av dessa utbildningsåtgärder blivit föremål för initiativ från justitiedepartementet?

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Viss information
från justitiedepar-
tementet*

Onsdagen den
19 april 1978

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

*Viss information
från justitiedepar-
tementet*

DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Bland mina 21 punkter på informationsåtgärder nämnde jag att kurser hade anordnats av Kommunförbundet i samarbete med socialstyrelsen och justitiedepartementet, och Jörn Svensson nämnde själv i sitt anförande att det hade anordnats kurser av Socionomförbundet. Det är svaret på hans senaste fråga.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Men de kurserna, Daniel Tarschys, har anordnats därför att justitiedepartementet har svikit sin förpliktelse att anordna dem i enlighet med riksdagsbeslutet.

Överläggningen var härmed slutad.

TREDJE VICE TALMANNEN: Propositioner ställs först beträffande envar av de frågor som berörs i de reservationer som fogats till betänkandet samt i de av Nils Berndtson och Jörn Svensson under överläggningen framställda yrkandena. Därefter ställs proposition i ett sammanhang på övriga i betänkandet upptagna frågor.

Interpellationer och frågor

Propositioner gavs på dels att utskottets anmälan i förevarande del lades till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört, dels att utskottets anmälan lades till handlingarna med gillande av vad som anförts i reservationen nr 1 av Hilding Johansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Wivi-Anne Cederqvist begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren lägger konstitutionsutskottets i betänkandet nr 35 gjorda anmälan beträffande interpellationer och frågor till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej läggs utskottets anmälan i förevarande del till handlingarna med gillande av vad som anförts i reservationen nr 1 av Hilding Johansson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Wivi-Anne Cederqvist begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 162
Nej – 152

Handläggningen av ärenden enligt byggnadslagstiftningen

Propositioner gavs på dels att utskottets anmälan i förevarande del lades till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört, dels att utskottets

Onsdagen den
19 april 1978

anmälan lades till handlingarna med gillande av vad som anförts i reservationen nr 2 av Hilding Johansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Yngve Nyquist begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren lägger konstitutionsutskottets i betänkandet nr 35 gjorda anmälan beträffande handläggningen av ärenden enligt byggnadslagstiftningen till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej läggs utskottets anmälan i förevarande del till handlingarna med gillande av vad som anförts i reservationen nr 2 av Hilding Johansson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Yngve Nyquist begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161

Nej - 151

Regeringens åtgärder rörande Norrbottens Järnverk efter utskottets granskning av Stålverk 80-ärendet

Propositioner gavs på dels att utskottets anmälan i förevarande del lades till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört, dels att utskottets anmälan lades till handlingarna med gillande av vad som anförts i reservationen nr 3 av Hilding Johansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Kerstin Nilsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren lägger konstitutionsutskottets i betänkandet nr 35 gjorda anmälan beträffande regeringens åtgärder rörande Norrbottens Järnverk efter utskottets granskning av Stålverk 80-ärendet till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej läggs utskottets anmälan i förevarande del till handlingarna med gillande av vad som anförts i reservationen nr 3 av Hilding Johansson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Kerstin Nilsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162

Nej - 152

---

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

Regeringens handläggning av energifrågorna

Propositioner gavs på dels att utskottets anmälan i förevarande del lades till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört, dels att utskottets anmälan lades till handlingarna med gillande av vad som anförts i reservationen nr 4 av Hilding Johansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Hilding Johansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren lägger konstitutionsutskottets i betänkandet nr 35 gjorda anmälan beträffande regeringens handläggning av energifrågorna till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej läggs utskottets anmälan i förevarande del till handlingarna med gillande av vad som anförts i reservationen nr 4 av Hilding Johansson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Hilding Johansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 162
Nej – 141
Avstår – 11

Beslut om devalvering 1977

Propositioner gavs på dels att utskottets anmälan i förevarande del lades till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört, dels att utskottets anmälan lades till handlingarna med gillande av vad som anförts i reservationen nr 5 av Hilding Johansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Hilding Johansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren lägger konstitutionsutskottets i betänkandet nr 35 gjorda anmälan beträffande beslut om devalvering 1977 till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej läggs utskottets anmälan i förevarande del till handlingarna med gillande av vad som anförts i reservationen nr 5 av Hilding Johansson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Hilding Johansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 162
Nej – 152

Regeringens handläggning av frågor med anknytning till de s. k. SAS-frikorten

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

Propositioner gavs på dels att utskottets anmälan i förevarande del lades till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört, dels att utskottets anmälan lades till handlingarna med gillande av vad som anförts i det av Nils Berndtson under överläggningen framställda yrkandet, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Nils Berndtson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren lägger konstitutionsutskottets i betänkandet nr 35 gjorda anmälan beträffande regeringens handläggning av frågor med anknytning till de s. k. SAS-frikorten till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej läggs utskottets anmälan i förevarande del till handlingarna med gillande av vad som anförts i det av Nils Berndtson under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Nils Berndtson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 299
Nej – 14

Vissa uttalanden av kommunministern

Propositioner gavs på dels att utskottets anmälan i förevarande del lades till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört, dels att utskottets anmälan lades till handlingarna med gillande av vad som anförts i reservationen nr 6 av Hilding Johansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Marianne Stålberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren lägger konstitutionsutskottets i betänkandet nr 35 gjorda anmälan beträffande vissa uttalanden av kommunministern till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej läggs utskottets anmälan i förevarande del till handlingarna med gillande av vad som anförts i reservationen nr 6 av Hilding Johansson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Marianne Stålberg begärde

Onsdagen den
19 april 1978

*Granskning av
statsrådets tjän-
steutövning m. m.*

rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 144
Avstår - 8

Regeringens handläggning av ärenden rörande utvisning av utländska medborgare

Propositioner gavs på dels att utskottets anmälan i förevarande del lades till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört, dels att utskottets anmälan lades till handlingarna med gillande av vad som anförts i det av Jörn Svensson under överläggningen framställda yrkandet, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Jörn Svensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren lägger konstitutionsutskottets i betänkandet nr 35 gjorda anmälan beträffande regeringens handläggning av ärenden rörande utvisning av utländska medborgare till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej läggs utskottets anmälan i förevarande del till handlingarna med gillande av vad som anförts i det av Jörn Svensson under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Jörn Svensson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 300
Nej - 14

Viss information från justitiedepartementet

Propositioner gavs på dels att utskottets anmälan i förevarande del lades till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört, dels att utskottets anmälan lades till handlingarna med gillande av vad som anförts i det av Jörn Svensson under överläggningen framställda yrkandet, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Jörn Svensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren lägger konstitutionsutskottets i betänkandet nr 35 gjorda anmälan beträffande viss information från justitiedepartementet till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej läggs utskottets anmälan i förevarande del till handlingarna med gillande av vad som anförts i det av Jörn Svensson under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Jörn Svensson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 302
Nej - 12

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

Finansfullmakten

Övriga i betänkandet upptagna frågor

Utskottets anmälan lades till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört.

§ 2 Finansfullmakten

Föredrogs finansutskottets betänkande 1977/78:16 med anledning av propositionen 1977/78:100 bilaga 2 såvitt avser finansfullmakten jämte motion.

I propositionen 1977/78:100 bilaga 2 (budgetdepartementet) hade regeringen efter föredragning av budgetministern Ingemar Mundebo såvitt nu var i fråga föreslagit riksdagen att bemyndiga regeringen att för budgetåret 1978/79, om arbetsmarknadsläget krävde det, besluta om utgifter i enlighet med vad som förordats i propositionen intill ett sammanlagt belopp av 2 000 000 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1977/78:865 av Birgitta Dahl (s), vari hemställdes att riksdagen inte lämnade regeringen begärd finansfullmakt om 2 000 milj. kr. utan begränsade den till 1 500 milj. kr.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört om översyn av vissa frågor som rörde finansfullmakten m. m.,

2. att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med avslag på motionen 1977/78:865 bemyndigade regeringen att för budgetåret 1978/79, om arbetsmarknadsläget krävde det, besluta om utgifter i enlighet med vad utskottet hade förordat intill ett sammanlagt belopp av 2 000 000 000 kr.

Reservation hade avgivits av Kjell-Olof Feldt, Paul Jansson, Arne Pettersson, Arne Gadd, Per-Axel Nilsson, Anita Gradin och Karin Flodström (samtliga s) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motionen 1977/78:865 bemyndigade regeringen att för budgetåret 1978/79, om arbetsmarknadsläget krävde det, besluta om utgifter i enlighet med vad reservanterna hade förordat intill ett sammanlagt belopp av 1 500 000 000 kr.

Onsdagen den
19 april 1978

Finansfullmakten

KJELL-OLOF FELDT (s):

Herr talman! I det här korta betänkandet har finansutskottet räddat regeringen ur en knipa som den tänkte försätta sig i.

I propositionen om energisparande i befintlig bebyggelse vill regeringen att en del av de resurser som krävs för energisparprogrammet avsätts till vad man kallar en planeringsreserv, som skall utnyttjas först efter beslut av regeringen. Den här reserven skulle för nästa budgetår bli 400 milj. kr. och den skall disponeras på det sätt som är lämpligt med hänsyn till sysselsättningsläget.

Sedan kom man i budgetpropositionen på idén att de pengar som behövs om den här planeringsreserven tas i bruk skall tas ur den s. k. finansfullmakten. Finansutskottet visar i detta betänkande hur opraktisk den lösningen är och hur regeringen, om finansfullmakten blandas in i hanteringen, alldeles i onödan krånglar till det för sig själv och för dem som skall utnyttja energisparstödet. I själva verket har det redan bevisats i praktiken. I höstas höll nämligen hela energisparverksamheten på att gå i baklås, när man började anlita finansfullmakten för att få pengar till lån och bidrag som inte rymdes inom beviljade anslag.

För att finansfullmakten skall kunna utnyttjas krävs att AMS i varje enskilt fall tillstyrker projektet av sysselsättningsskäl. Och eftersom det här gäller tusentals små projekt, höll hela systemet på att braka ihop innan man fick loss pengar från ett annat anslag, också det genom ett riksdagens ingripande. Nu var regeringen alltså på väg att upprepa detta misstag men räddades därifrån genom vårt förslag att man släpper kopplingen mellan planeringsreserven och finansfullmakten. Om planeringsreserven utnyttjas, får pengar sedan begäras av riksdagen på tilläggsbudget.

Så långt råder sämja och endräkt i finansutskottet. Men när vi sedan kommer till den logiska konsekvensen av vårt förslag för finansfullmaktens storlek, då blir det stopp. Vi socialdemokrater anser nämligen att när regeringen har motiverat en höjning av finansfullmakten med 500 milj. kr. endast med att hänvisa till planeringsreserven i energisparandet och dessa pengar nu skall tas fram på andra vägar, då skulle finansfullmakten logiskt sett kunna sänkas med 500 milj. kr. i förhållande till regeringens ursprungliga förslag.

Men detta anser inte den borgerliga majoriteten. Den hittar ett annat skäl för att höja finansfullmakten, nämligen att vi behöver en hög arbetsmarknadspolitisk beredskap. Det skälet är inte särskilt övertygande. Den höga beredskapen fanns redan i budgetpropositionen – man behöver bara läsa finansplanen för att se detta – och för den beredskapen räckte enligt regeringens egen bedömning 1 500 milj. kr., dvs. vad vi anser tillräckligt även nu.

Ett mycket mer plausibelt skäl för att utskottsmajoriteten säger nej till att hålla finansfullmakten oförändrad torde vara att det förslaget förs fram i en socialdemokratisk motion. Vi har tidigare i finansutskottet upplevt hur långt den borgerliga majoriteten är beredd att gå i förnekande även av de mest uppenbara sanningar bara för att slippa yrka bifall till en socialdemokratisk

motion. Det är svårt att se detta såsom uttryck för annat än en fortsättning av denna litet ängsliga och prestigefyllda praxis.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den socialdemokratiska reservationen.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

Finansfullmakten

AXEL KRISTIANSSON (c):

Herr talman! Riksdagen har här att behandla frågan om en av regeringen disponerad finansfullmakt för budgetåret 1978/79. Tekniken med en finansfullmakt är ju ingalunda ny. Den har haft sin giltighet sedan 1975. Den är sålunda knäsett av den tidigare regeringen och i enighet accepterad. För innevarande budgetår disponeras en fullmakt på 1,5 miljarder kronor. Förutsättningen för att få använda denna fullmakt är ju att arbetsmarknadsläget så kräver.

För budgetåret 1978/79 begär regeringen en ökning av finansfullmakten till 2 miljarder kronor. En annan förändring är att en av regeringen föreslagen planeringsreserv på 400 milj. kr., avsedd att användas för energibesparande åtgärder i befintlig bebyggelse, är kopplad till finansfullmakten. Av dessa 2 miljarder kronor får således intill 400 milj. kr. användas för detta ändamål. Den anmärkning som kan riktas mot detta är att kriterierna för fullmaktens och planeringsreservens användande är något olika. I det senare fallet understryks sysselsättningsläget inte lika starkt.

I anslutning till propositionen föreligger en motion av Birgitta Dahl med yrkande på begränsning av den begärda fullmakten till 1,5 miljarder. I motiveringen framhålls också olämpligheten av den tidigare berörda kopplingen till planeringsreserven.

I utskottsbetänkandet är, som herr Feldt redan anfört, motionärens principiella betänkligheter väl tillgodosedda. Utskottet för ett mycket ingående resonemang om hela den arsenal av åtgärder som ligger i konjunkturmarginalerna på affärsverkens investeringsramar, finansfullmakten och kopplingen mellan denna och planeringsreserven för energibesparande åtgärder. Det mynnar ut i en hemställan till regeringen om översyn över hela fältet. Utskottet skriver:

”Regeringen bör därför enligt utskottets mening se över systemet med finansfullmakten och övriga konjunkturpolitiskt motiverade bemyndiganden i de avseenden utskottet berört i det föregående. Härvid bör bl. a. övervägas i vilken utsträckning det finns behov av den berörda typen av bemyndiganden vid sidan av finansfullmakten, förhållandet mellan finansfullmakten och sådana bemyndiganden samt formerna för redovisningen till riksdagen.”

Vad gäller den omtalade planeringsreserven skriver utskottet att de villkor som behöver ställas upp för utnyttjande av densamma kan formuleras i direkt anslutning till bemyndigandet att överskrida ramarna för energisparstödet. Det finns således en enighet på detta mera principiella område.

Socialdemokraterna i utskottet har i enlighet med motionen reserverat sig

för minskning av finansfullmaktens belopp med 500 milj. kr. gentemot det av regeringen begärda och således stannat på 1,5 miljarder. Utskottets majoritet hävdar trots sin syn på planeringsreservens koppling att regeringens begäran om en finansfullmakt på 2 miljarder bör bifallas. Motivet är enkelt och klart: En fortsatt hög ambitionsnivå på sysselsättningspolitikens område kräver även framöver en hög arbetsmarknadspolitisk beredskap.

Detta är motivet, och det är ingalunda på det sätt som herr Feldt vill göra gällande, att det skulle vara oviljan att tillmötesgå en socialdemokratisk motion. Detta bevisas väl bäst av det faktum att utskottet när det gäller de principiella synpunkterna har tillmötesgått vad motionären har krävt. När det gäller summan menar utskottsmajoriteten emellertid att det finns klara skäl för det begärda beloppet. Sysselsättningsläget torde vara allom bekant. Man kan på goda grunder förutsätta att fullmakten behöver ha den begärda omfattningen för det kommande budgetåret.

Herr talman! Jag vill med det sagda yrka bifall till utskottets hemställan.

KJELL-OLOF FELDT (s):

Herr talman! Jag kan förstå om de borgerliga ledamöterna i finansutskottet börjar resignera. Man bär upp en regering som låter miljarderna rulla – de virvlar i väg med snart ljusets hastighet – och man tycker då att 500 miljoner hit eller dit inte spelar någon större roll i det allmänna förfall som statsfinanserna i dag börjar befinna sig i.

Men litet konsekvens kunde man kanske begära även om det handlar om pengar. Regeringen har alltså motiverat sin begäran om höjning av finansfullmakten just med att man vill använda den för energisparandet. Finansutskottet visar hur dum den tanken är, och då borde regeringen rimligen, om den vill ha en höjning av finansfullmakten, kunna återkomma till riksdagen med en sådan begäran. Man har chans att göra det när man den 26 april lägger fram kompletteringspropositionen.

Herr talman! Å ena sidan antar jag att de ledamöter av finansutskottet som ändå en gång vågade tala för en viss statsfinansiell återhållsamhet med växande vemod ser på den fantastiska utveckling som pågår och där vi senast i dag fått besked om hur man tänker fortsätta. Å andra sidan vidhåller jag min uppfattning att – och det bestyrks nu av åtskilliga omröstningar i finansutskottet – det är förfärligt obehagligt att släppa på prestigen och yrka bifall till ett socialdemokratiskt motionsyrkande. Det har man inte heller den här gången gjort, och i den meningen är man konsekvent, herr Kristiansson.

AXEL KRISTIANSSON (c):

Herr talman! "Miljardrullning" och "förfall" har ju mycket litet att göra med frågan om finansfullmaktens storlek. Finansfullmakten fungerar väl närmast som ett kreditiv, och vad man tar av detta skall i efterhand godkännas. Således är det inget mått på hur många miljoner eller miljarder som man kommer att göra av med.

Sedan är det naturligtvis riktigt att regeringen icke har lämnat något annat

motiv för höjningen än just den här kopplingen till finansfullmakten. Men jag är ganska övertygad om att regeringen skulle ha kunnat göra det, och jag är också ganska övertygad om att därest regeringen gjort det hade Kjell-Olof Feldt och övriga socialdemokrater i utskottet även godtagit detta.

Det är vidare rätt intressant att konstatera att herr Feldt egentligen inte har någon annan motivering för sin ståndpunkt än att regeringen icke har lämnat någon motivering. Det är kanske lika fattigt det.

Anslag till statistiska centralbyrån

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av Kjell-Olof Feldt m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Kjell-Olof Feldt begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 16 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av Kjell-Olof Feldt m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Kjell-Olof Feldt begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161
Nej - 150

§ 3 Föredrogs finansutskottets betänkande 1977/78:20 med anledning av i propositionen 1977/78:100 framlagda förslag om vissa anslag för budgetåret 1978/79 inom ekonomidepartementets verksamhetsområde jämte motio-
ner.

Punkterna 1 och 2

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 3

Anslag till statistiska centralbyrån

Regeringen hade i propositionen 1977/78:100 bilaga 10 Ekonomidepartementet under punkten B 1 (s. 9-36) föreslagit riksdagen att till Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 194 158 000 kr.

Onsdagen den
19 april 1978

Anslag till statistiska centralbyrån

I detta sammanhang hade behandlats motionerna 1977/78:405 av Thure Jadestig (s) och Eric Marcusson (s), 1977/78:505 av Kurt Hugosson m. fl. (s), 1977/78:653 av Carl-Henrik Hermansson m. fl. (vpk), vari föreslagits att riksdagen skulle hos regeringen hemställa om en parlamentarisk utredning för att inventera luckor i samhällsstatistiken samt föreslå de förändringar i statistikproduktionen som resultatet av denna inventering kunde föranleda,

1977/78:926 av Arne Gadd (s), vari hemställts att riksdagen till Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser för budgetåret 1978/79 anvisade ett i förhållande till regeringens förslag med 1 800 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 195 958 000 kr., samt

1977/78:937 av Rolf Örjes (c) och Daniel Tarschys (fp), vari hemställts att riksdagen till Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser för budgetåret 1978/79 anvisade ett i förhållande till regeringens förslag med 1 796 000 kr. förhöjt förslagsanslag om 195 954 000 kr.

Utskottet hemställde

att riksdagen skulle

1. avslå motionen 1977/78:405,
2. avslå motionen 1977/78:505,
3. avslå motionen 1977/78:653,
4. med anledning av regeringens förslag och med bifall till motionerna 1977/78:926 och 1977/78:937 till Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 195 954 000 kr.

Reservation hade avgivits av Knut Wachtmeister (m), Anton Fågelsbo (c) och Rune Rydén (m) som ansett att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1977/78:926 och 1977/78:937 till Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser för budgetåret 1978/79 anvisade ett förslagsanslag av 194 158 000 kr.

KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Statistiska centralbyrån har utfört partisymptatiundersökningar sedan 1972. Förra året gav regeringen byrån i uppdrag att lägga fram förslag till överföring av partisymptatiundersökningarna från anslags- till uppdragsfinansiering.

Enighet torde råda om att en utbyggnad av samhällets statistikproduktion måste ske med försiktighet, och riksdagen har rekommenderat en ökad inriktning på självfinansierad uppdragsverksamhet. Med tanke härpå och på det pressade statsfinansiella läget har regeringen i årets budgetproposition inte anslagit medel till statistiska centralbyråns partisymptatiundersökningar. Ytterligare ett skäl torde vara att de grupper som framstår som huvudkonsumenter av dessa undersökningar – de politiska partierna, massmedia och

forskningen – är lättidentifierade, och därför borde partisympatiundersökningarna vara lämpade för uppdragsfinansiering.

Statistiska centralbyrån har svarat att uppdragsfinansiering inte är möjlig, helt enkelt därför att undersökningar som byrån gjort visar att varken de politiska partierna, massmedia eller forskningen var villiga att betala för denna service. Statistiska centralbyrån framhöll samtidigt att byrån är neutral till om partisympatiundersökningar görs eller inte. Statistiska centralbyrån har inget eget intresse i denna fråga. Samma sak gäller finansieringsfrågan – SCB utför bara ett uppdrag som ålagts den. Det kan tilläggas att facket inte känt sig föranlåtet att aktualisera frågan i MBL-förhandlingar.

I motionerna 926 av Arne Gadd (s) och 937 av Rolf Örjes (c) och Daniel Tarschys (fp) hemställs att riksdagen anvisar ett i förhållande till regeringens förslag förhöjt förslagsanslag med 1 800 000 kr. resp. 1 796 000 kr.

I Daniel Tarschys och Rolf Örjes motion påpekas bl. a., att det med tanke på den osäkerhet som vidlåder opinionsmätningar är angeläget med flera olika undersökningsmetoder och att flera undersökningsserier publiceras. En monopolisering på detta område är lika olycklig vare sig den är privat eller statlig, heter det.

Det kan då vara värt att notera att en av motionärerna, Daniel Tarschys, i december 1976 ställde en fråga till ekonomiministern om huruvida regeringen var beredd att upphäva statistiska centralbyråns monopol på intervjuundersökningar för statliga myndigheter. I debatten talade Daniel Tarschys varmt för en fri konkurrens när det gällde intervjuundersökningar, och det måste betraktas som egendomligt att samme man ett år senare vill permanenta den nu rådande snedvridna konkurrensen genom att yrka på statliga medel till SCB:s partisympatiundersökningar. Finansutskottets värderade ordförande, som snart skall ta till orda, kan kanske förklara denna omsvängning för mig. Trots att de politiska partierna innevarande år fått det statliga partistödet höjt med 16 milj. kr., från 53 till 69 milj. kr., har de inte varit villiga att betala SCB för partisympatiundersökningar.

Att finansiera dessa undersökningar med statsmedel kan betraktas som ett indirekt, förtäckt partistöd, vilket jag inte tycker är motiverat.

Med stöd härav och av vad jag tidigare anfört anser jag att regeringens förslag att inte bevilja SCB medel för partisympatiundersökningar är väl underbyggt, varför jag yrkar bifall till reservationen vid punkten 3 i finansutskottets betänkande 1977/78:20.

DANIEL TARSCHYS (fp) kort genmäle:

Herr talman! Knut Wachtmeister var vänlig nog att påminna om en fråga som jag ställde till ekonomiministern för ett och ett halvt år sedan och som gällde SCB:s monopol på intervjuundersökningar. Han tyckte att det var konstigt att jag i det ena fallet önskade bryta SCB:s monopol på detta område och i det andra fallet önskade att SCB skulle fortsätta med en statistisk intervjuundersökning.

Nu är det inte så underligt, eftersom jag följer en konsekvent linje i båda frågorna, nämligen att motverka monopol och främja mångfald. I det första

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Anslag till statis-
tiska centralbyrån*

Onsdagen den
19 april 1978

*Anslag till statis-
tiska centralbyrån*

fallet var syftet att se till att statliga intervjuundersökningar skulle kunna utföras inte bara av SCB, som reglerna då föreskrev, utan också av andra institut. I detta fall gäller det att bevara mångfalden i produktionen av undersökningar om politiska partisympatier.

Vi har f. n. en statlig undersökning, SCB:s, och vi har SIFO:s undersökning och några undersökningar med mindre urval, som görs av andra institut. Min och Rolf Örjes motion syftar till att vidmakthålla mångfalden på det här området, så att vi också i framtiden skall ha många olika kunskapskällor om de politiska partisympatierna. Jag anser att det är mycket viktigt för demokratin att folkvalda och andra har en klar bild av opinionsutvecklingen i samhället. SCB:s undersökning har genom sitt stora urval speciella förutsättningar att ge sådan kunskap. Men jag skulle tycka att det vore utomordentligt otillfredsställande, om vi bara hade SCB:s undersökningar att stödja oss på eller bara hade SIFO:s utredningar att lita till. Det är viktigt att vi bevarar en mångfald i studiet av den politiska opinionsutvecklingen, och det är lika viktigt att vi undanröjer de olika statliga monopol som fortfarande dröjer sig kvar.

KNUT WACHTMEISTER (m) kort genmäle:

Herr talman! Daniel Tarschys yttrande föranleder mig att säga att det är ingen konkurrens på lika villkor om statistiska centralbyrån kan utföra sina undersökningar, icke med uppdragsfinansiering utan med hjälp av statsmedel. På det sättet snedvrids konkurrensen.

Det finns ett flertal fristående organ som utför partisympatiundersökningar. Jag kan nämna SIFO, som alla känner till, Testologen, IMU och en del andra företag. Dessutom företar som bekant Sveriges Radio regelbundna mätningar. På det här viset får SCB en förmån som inte är motiverad, med tanke på vad både Daniel Tarschys och jag kämpar för, nämligen fri konkurrens på alla områden.

DANIEL TARSCHYS (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag tror faktiskt inte att herr Wachtmeister satt sig in i de båda frågorna - jämförelsen haltar på båda fötterna.

Beträffande monopolet på intervjuundersökningar var det inte bara en fråga om konkurrens på lika villkor, utan där hade SCB ett totalt monopol: alla statliga myndigheter och kommittéer var tvungna att vända sig till SCB för att få intervjuundersökningarna utförda. Det var ett totalt monopol för SCB som vidmakthölls genom en statlig förordning.

I det här fallet gäller det en helt annan fråga. Här har vi en marknad där det finns flera institut som utför undersökningar. Det är fråga om att vidmakthålla denna mångfald i undersökningsverksamheten. Det är alltså inte fråga om konkurrens på lika villkor, som såvitt jag vet inte har eftersträvat av något institut.

Det förhåller sig inte så att SIFO eller Testologen eller något av de andra instituten är ute efter att ta död på SCB:s undersökningar. Någon sådan strävan har inte alls förmärkts. I det förra fallet däremot var det verkligen så

att Sveriges sociologer, universitetsinstitutionerna och de fria företagen var allvarligt bekymrade över det monopol som SCB hade.

Det rör sig alltså om två helt skilda frågor. I båda fallen är min strävan att vidmakthålla mångfald och se till att det inte skapas monopol, som är lika mycket av ondo vare sig de är statliga eller privata.

KNUT WACHTMEISTER (m) kort genmäle:

Herr talman! Det är väl snarare så att vi har behov av att slå vakt om de fria företag som inte får något statsunderstöd, alltså i detta fall SIFO, Testologen och andra. De har sämre chanser att överleva och fortsätta sin verksamhet, om det finns ett statligt organ som åtnjuter ett väsentligt statligt bidrag som täcker hela dess kostnad.

Jag kan tillägga att det finns en sammanslutning i 32 länder som heter Gallup International och som även Sverige är medlem av. I inget av dessa 32 länder förutom Sverige utgår det statsbidrag till sådana här undersökningar. Vi skulle alltså vara i gott sällskap om vi upphörde med den finansiering som föreslagits i Daniel Tarschys motion.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Regeringen har ju fått bakslag på den punkt som hittills har diskuterats i denna debatt, nämligen när det gäller frågan om finansieringen av partisympatiundersökningarna. Jag tycker det är utmärkt att utskottet tagit fasta på den uppfattning som framförts i ett par motioner och hävdar att partisympatiundersökningarna bör komma till utförande även i framtiden.

Den liberala diskussion vi nyss hörde tycker jag inte träffar sakens kärna. Jag ser partisympatiundersökningarna som en service inte till partierna utan i främsta rummet till medborgarna. Det finns ingen som helst anledning till att de politiska partierna skall finansiera dem. Hela allmänheten är intresserad av att följa utvecklingen av partiernas styrka, även mellan valtillfällena. Detta bör höra till den statistiska service som statsmakterna skall ge medborgarna. Det är alltså helt naturligt att SCB utför sådana undersökningar. Att ta ifrån SCB de möjligheter att genomföra undersökningarna som hittills har funnits är ju bara, herr Wachtmeister, att gynna de privata storföretag som är verksamma inom den här branschen, och det är också det som regeringens förslag har gått ut på. Finansutskottet har varit klokare än regeringen på den här punkten.

På en annan punkt delar jag däremot självfallet inte uppfattningarna i vad som skrivs i finansutskottets betänkande. Det gäller avstyrkandet av vpk:s motion 653 om en inventering av luckor i statistikproduktionen. Det är nämligen ett faktum att vi har stora brister när det gäller en rad väsentliga samhällsområden som är otillräckligt eller inte alls belysta av statistiska data. Vi har anfört några exempel i motionen. Det gäller exempelvis invandrarnas sociala och kulturella förhållanden, där det visserligen har tagits fram ett material i levnadsnivåundersökningarna om hemspråk bland skolbarnen, men där det fortfarande saknas oerhört mycket av väsentlig statistisk kunskap om invandrarnas förhållanden. Det finns exempelvis ingen statistik

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Anslag till statis-
tiska centralbyrån*

Onsdagen den
19 april 1978

Anslag till statistiska centralbyrån

över i vilken grad analfabetism förekommer bland invandrare över tio år, och det är helt orimligt att sådana viktiga saker inte är kända av samhällsmyndigheterna.

Vi har också tagit upp och kritiserat torftigheten i den statistik som nu finns beträffande förmögenhetsägandet och förmögenhetsbildningen. Där har det skett en tillbakagång. Tidigare hade man i samband med folkräkningar, som ju kom regelbundet, relativt detaljerade data om förmögenheterna i samhället. Den nuvarande statistik som finns i taxeringsstatistiken är däremot mycket torftig. Det finns inga möjligheter att genom kombination av andra variabler studera vilka personer och grupper som egentligen äger förmögenheter. Detta har skapat stora problem för flera skatteutredningar som har varit verksamma under de senaste åren. Man har tvingats att försöka få fram specialundersökningar, men även detta har varit svårt. Det har gjorts vissa undersökningar, exempelvis av Roland Spånt, om utvecklingen av förmögenheterna i landet, men vad vi efterlyser är alltså en årlig och kontinuerlig statistik över ägandet och kontrollen av förmögenheter, produktionsmedel, naturtillgångar, förekomsten av skulder osv.

Den tredje punkt som vi tar upp gäller själva förändringarna i arbetets karaktär. Vi menar att det finns anledning tro att en allt större del av befolkningen har fått arbetsuppgifter som kräver stora yrkeskunskaper och stort kunnande, men samtidigt har troligtvis också allt fler människor fått ett arbete som är rutinemässigt och enformigt. Vi anser att detta borde belysas bättre i den sociala statistik som samhället skall svara för.

En fjärde fråga som är utomordentligt viktig i nuvarande ekonomiska krisläge gäller att få fram en tillförlitlig statistik över kapacitetsutnyttjandet i industrin. Det finns ingen sådan. Vi har i konjunkturbarometern vissa uppgifter som skall svara på frågan om kapacitetsutnyttjandet ökar eller minskar, men vi har inget material som svarar på frågan hur stor del av den nuvarande kapaciteten inom industrin, hur stor del av maskinparken, hur stor del av arbetskraften osv. som är utnyttjad resp. outnyttjad. Detta försvårar självfallet en rationell ekonomisk politik för statsmakterna. Det är en av de största luckorna, tycker vi, när det gäller den ekonomiska statistiken, och den luckan borde snarast fyllas.

En femte och sista fråga som vi tagit upp i motionen gäller statistik över uppkomsten av yrkessjukdomar och överdödlighet. Där har det upplysts mig att det finns en levnadsnivårapport under utarbetande som delvis tar upp dessa frågor, men även på det här området borde det finnas en kontinuerlig årlig statistik som belyser uppkomsten av yrkessjukdomar och förhöjd dödlighet och därför kunde möjliggöra mera snabba och verksamma ingripanden för att avlägsna de faror som fortfarande finns i den moderna industrin och andra delar av näringslivet. Ja, det här är bara några exempel som vi tagit upp på områden som enligt vår mening skulle behöva belysas genom en bättre statistik än den som i dag finns tillgänglig.

Vi anser att man behöver göra en ordentlig inventering och på ett systematiskt sätt gå igenom vilka områden av samhällslivet och dess förändringar som är otillräckligt eller inte alls belysta. I samband med en

sådan inventering skulle man också undersöka hur man bör gå till väga för att fylla luckorna i statistiken. Det är inte främmande för oss att samtidigt göra vissa besparingar på en del områden av statistikproduktionen.

Statistikproduktionen har gamla fina anor i Sverige, vilket gör att den i vissa fall täcker problem som förefaller relativt ointressanta. Jag tror mig exempelvis veta att det säkert utan några men för det svenska jordbrukets utveckling kunde genomföras besparingar när det gäller den detaljerade och utförliga galt- och betäckningsstatistiken – det gäller som bekant svinen. Det är bara ett exempel bland många på besparingar som troligen skulle kunna göras.

Utskottet menar att det inte behövs någon särskild utredning för att gå igenom dessa frågor. Vidare anser utskottet att det är en uppgift för statistiska centralbyrån att kontinuerligt uppmärksamma behovet av förändringar i statistikproduktionen och att lämna underlag till förslag på en fortlöpande anpassning av denna.

Emellertid förefaller det oss som om det vore många brister som ackumulerats under det senaste årtiondet. Härtill kommer, som jag redan påpekat, att det på vissa områden skett en direkt försämring av den svenska statistiken. Jag anförde speciellt förmögenhetsstatistiken. Vi tycker att detta talar för att en särskild parlamentarisk utredning borde tillsättas. Denna skulle ta upp frågan till utförlig granskning och se till att vi fick en modern statistik som svarar mot alla de behov som föreligger. Det vore inte bortkastade pengar. Det vore pengar som sparades på det viset att statsmakterna fick ett mera rationellt underlag för sin politik.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motionen 653.

THURE JADESTIG (s):

Herr talman! Sedan år 1965 har det pågått ett utvecklingsarbete inom statistiska centralbyrån i fråga om en för hela arbetsmarknaden gemensam sysselsättningsnomenklatur. Projektet bedrivs i samråd med arbetsmarknadens parter, kommunförbunden och arbetsmarknadsstyrelsen.

Under några år har jag försökt att följa projektet, och vid olika tillfällen har jag också aktualiserat frågan i riksdagen. Därför måste jag i dag konstatera att utvecklingsarbetet inte går i acceptabel takt – det går mycket långsamt. Låt vara att det är en svår fråga.

Huvudansvaret för projektet ligger på statistiska centralbyrån, även om övriga samarbetspartner också har lagt ned ett mycket omfattande och kostsamt utredningsarbete.

Orsaken till projektets ”snigelfart” ligger närmast i att de av samhället tilldelade medelstillskotten varit alltför snäva.

Min kollega på länsbanken Eric Marcusson har i motionen 405 argumenterat för projektets centrala betydelse och vikten av att nomenklaturen kommer till stånd.

Jag skall inte här upprepa argumentationen, men det synes oss mycket angeläget att förhandlingsparterna får tillgång till en sysselsättningsnomenklatur som de – i enlighet med 1974 års överenskommelse – själva kan bygga

Onsdagen den
19 april 1978

Anslag till statistiska centralbyrån

på med en svårighetsindelning för att därigenom få fram en differentierad lönestatistik. Vi tror att en sådan lönestatistik skulle bidra till en sakligare diskussion inför förhandlingar mellan de olika parterna. Detta borde inte minst statsmakterna ha intresse av att på allt sätt stödja. Ett sådant stöd bör ske genom att statistiska centralbyrån får möjlighet att i samråd med de i projektet deltagande parterna snarast färdigställa den påbörjade sysselsättningsnomenklaturen, som sedan av olika intressenter kan byggas på för olika användningar.

Av utskottets skrivning synes det mig att utskottet så att säga inte har sakbehandlat själva motionen till anda och mening utan behandlat den enbart utifrån en formell princip om att ett finansutskott inte bör föreslå riksdagen att göra någon form av uttalande av denna art, utan att man antingen direkt skall anvisa ekonomiska medel eller också skall ange vilka existerande verksamheter som i stället bör nedläggas.

Som motionärer – med hänsynstagande till de stränga ekonomiska ramar som fanns i samband med den allmänna motionstiden – bedömde vi det vara gångbart att i vårt yrkande hemställa enbart att riksdagen hos regeringen skulle begära att ämbetsverket inom sina ekonomiska ramar i någon form skulle prioritera det angelägna projektet.

Numera synes det, som bekant, åtminstone inom regeringspartierna råda inte så begränsade ekonomiska ramar för samhällsutgifter som det förelåg i samband med den allmänna motionstiden.

Men utskottet säger att riksdagen inte kan arbeta med förutsättningen att det finns lediga resurser vid myndigheten, och sålunda bygger man upp ett yrkande om avslag på vår motion på dessa s. k. formella hinder.

Jag är naturligtvis väl medveten om att just statistiska centralbyrån av ekonomiministern behandlats mycket snävt i budgetpropositionen. Av den anledningen har jag viss förståelse för utskottets skrivning. Men då borde detta också ha varit argumentet.

Utskottet har inte i sitt betänkande behandlat motionen när det gäller själva sakfrågan, nämligen projektets angelägenhetsgrad. Det kan bero på att utskottet anser att det inte ingår i deras kompetensområde – det ligger ju närmast på arbetsmarknadsdepartementet.

I sak beklagar jag handläggningen av motionen. Men det föreligger ett enhälligt utskottsbetänkande, och det gör att jag inte anser mig kunna ställa något speciellt yrkande i dag, utan jag får inrikta mig på att finna en form för att på annat sätt här i riksdagen aktualisera själva sakfrågan.

BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Vi har sedan några år tillbaka upplevt en snabb utbyggnad av statistikproduktionen i vårt land. I årets budgetproposition föreslås att den expansionsperioden växlas över till en konsolideringsperiod, och därom tycks det råda bred enighet.

Konsekvenserna av detta är naturligtvis att anslagsökningarna till statistiska centralbyrån är små. Detta faktum kan möjligen innebära en viss eftersläpning i det långsiktiga projekt- och utvecklingsarbetet, men det finns

f. n. inte någon anledning till oro på den punkten.

I motionen 653, som C.-H. Hermansson yrkat bifall till, förs fram ett antal önskemål om ytterligare insatser i fråga om statistikproduktion utöver vad medelstillelningen i budgetpropositionen medger. Redan av vad jag har sagt om att statistikproduktionen befinner sig i en konsolideringsperiod framgår att man nu inte bör upparbeta nya statistikområden. Därtill kommer att det mesta som nämns i motionen och som här nämndes av Carl-Henrik Hermansson i stor utsträckning är tillgodosett.

Låt mig nämna ett par exempel. Invandrarnas levnadsförhållanden har berörts i en speciell levnadsnivåundersökning, nr 9. Invandrarverket och statistiska centralbyrån utreder f. n. tillsammans invandrarnas språkförhållanden. Man har också påbörjat en sysselsättningsutredning vad gäller invandrarna. De stora levnadsnivåundersökningarna omfattar vidare sådana frågor som arbetstid, arbetsmiljö och yrkesskador. I fråga om yrkessjukdomarna täcks motionsönskemålet om mera statistik av flera olika uppdrag C.-H. Hermansson nämnde ett sådant. Utredningsarbete pågår också vad gäller statistik över kapacitetsutnyttjandet inom industrin. Ganska mycket av det som herr Hermansson efterlyste är alltså tillgodosett i dagens statistikproduktion.

Jag vill tillägga att enligt min mening är statistiska centralbyråns kontaktnät väl utvecklat när det gäller att tillgodose behovet av kontakter mellan å ena sidan statistikproducenterna och å andra sidan avnämarna.

När det gäller motionen 405, som herr Jadestig talade om, bygger den såvitt jag kan förstå på ett missförstånd. Arbetet på en sysselsättningsnomenklatur för hela arbetsmarknaden kan inte påskyndas genom att statistiska centralbyrån får större anslag, vilket i och för sig inte heller begärs i motionen. Men det är då inte heller någon mening med att uttala sig om den interna medelsprioriteringen inom SCB. Herr Jadestig tyckte att utskottet hade givit motionen en formell behandling. Vi har gått på den hemställen som finns i motionen och som utgår ifrån att det skall ske en omprioritering av de medel som står till SCB:s förfogande. Eftersom ifrågavarande arbete inte lider av brist på pengar finns det inte anledning att göra någon omprioritering. Det finns inte heller någon anledning att anvisa ytterligare medel, något som inte heller motionärerna begär.

Till sist en punkt där finansutskottet har gjort en smärre ändring i budgetpropositionen. Det gäller de sympatiundersökningar som berörts tidigare i debatten, som ju har ett stort informationsvärde. De har hittills finansierats genom statsanslag, men i budgetpropositionen hade dessa anslag föreslagits utgå och ersättas av uppdragsfinansiering. Statistiska centralbyrån har tillfrågat partierna om de vill eller kan finansiera undersökningarna. Alla partier har givit samma svar, nämligen att de inte har möjlighet att svara för finansieringen, samtidigt som de markerat sin uppskattning av att undersökningarna görs. Dessa undersökningar har sitt stora värde genom ett stort urval, genom möjligheter till uppsplittring på flera underkategorier och genom en hög grad av jämförbarhet. Jag delar också den uppfattning som Daniel Tarschys gav uttryck för här, nämligen att man när det gäller den här

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

Anslag till statistiska centralbyrån

Anslag till statistiska centralbyrån

typen av opinionsundersökningar bör eftersträva konkurrens mellan olika undersökare.

Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

THURE JADESTIG (s) kort genmäle:

Herr talman! Utskottets ordförande säger att projektet inte lider brist på pengar. Men det är bristen på pengar som egentligen är pudelns kärna. Under de år som projektet pågått sedan 1965 har man vid flera tillfällen haft finansiella svårigheter och brist på de reella resurser som behövs för att få projektet slutligt i hamn. Det här är ett mycket viktigt och centralt problem för arbetsmarknadens parter, och såväl tjänstemannaorganisationer som Landsorganisationen har själva i hög grad prioriterat det här arbetet, men det behöver göras i samverkan med samhället. Här spelar statistiska centralbyrån en väsentlig roll, och jag vågar påstå att brist på resurser i statistiska centralbyrån är ett av hindren när det gäller att få fram en lösning av nomenklaturfrågorna.

Men nog är det mer än formella hinder på grund av en att-sats att inte utskottet självt vill prioritera. Det har vi heller inte krävt, utan vi har i vår motion begärt att riksdagen i en skrivelse till regeringen skulle påpeka angelägenheten av att arbetet påskyndas och av att vi får ett positivt resultat av det här tekniskt invecklade arbetet.

BJÖRN MOLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Vad jag sade var att den här problematiken inte påverkas av hur mycket pengar man ger statistiska centralbyrån, bl. a. därför att projekten bedrivs i samarbete mellan SCB och ett stort antal andra instanser. Enligt min uppfattning – och den har jag fått verifierad från statistiska centralbyrån – är det alltså inte en fråga om medelstildelningen till SCB. Det är det egentligen inte i herr Jadedstigs motion heller, eftersom herr Jadedstig inte yrkar på mer pengar. När herr Jadedstig skrev motionen måste han ändå ha förstått hur det var fastän han har glömt det i dag.

THURE JADESTIG (s) kort genmäle:

Herr talman! Vi har inte begärt mer pengar till statistiska centralbyrån utan en omprioritering av de resurser man har – för att få fram just detta projekt.

BJÖRN MOLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är en alldeles felaktig metod. Det kan säkert göras omfördelningar inom SCB, men det är inte riksdagens uppgift att göra det i samband med medelsbeslutet.

AXEL KRISTIANSSON (c):

Herr talman! Jag vill närmast till herr Carl-Henrik Hermanssons förnöjelse upplysningsvis meddela, därest han inte har observerat det, att ekonomiminstern faktiskt redan har börjat en nedräkning av anslaget för galt- och

betäckningsstatistiken. Man har föreslagit en nedtrappning med 90 000 kr., som skall täckas genom uppdragsfinansiering.

Jag vill vidare meddela för kammarens kännedom att jag i den preliminära omröstningen i utskottet gick på den linje i huvudfrågan som Knut Wachtmeister talade för, alltså reservationslinjen. Jag var inte med vid justeringen, men jag kommer självfallet att rösta för reservationen.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Jag anförde detta med galt- och betäckningsstatistiken bara som ett exempel på att vår statistikproduktion fortfarande präglas av en del ålderdomliga inslag. Det är inte säkert att fördelningen av tillgängliga resurser på olika områden inom SCB är just den som skulle vara mest rationell, sett ur det nutida moderna samhällets synpunkt. Det var ett litet mer kuriöst exempel som jag anförde, där utvecklingen själv säkert kommer att rätta till förhållandena. Men det finns andra områden kvar, och jag menar att ett väsentligt krav i vår motion är kravet på en omprioritering av användningen av de resurser som står till förfogande.

Jag vill också replikera till utskottets talesman herr Molin: Det är riktigt att levnadsnivåundersökningarna börjat ta upp några av de frågor som vi har uppmärksammat i vår motion, men det gäller inte samtliga punkter som vi har berört. Även om han anför att det pågår ett arbete för att få fram statistiskt material om kapacitetsutnyttjandet i industrin – något som jag hälsar med stor tillfredsställelse – återstår exempelvis frågan om att göra en mer rationell statistik över förmögensägandet och förmögensbildningen. Jag har inte sett några tendenser till att en sådan kommer att göras, men jag tror att herr Molin kan dela min uppfattning att detta är av behovet påkallat.

Även den fråga som gäller förändringarna i arbetets karaktär har uppmärksamats mycket litet i den offentliga statistikproduktionen. Jag tror att även den frågan är väsentlig för många människor.

Jag har anfört dessa exempel för att peka på att det återstår många områden, för vilka det vore värdefullt att få fortlöpande informationer om förhållandena. Mot den bakgrunden vidhåller jag mitt krav på att en offentlig utredning skulle vara lämplig.

Överläggningen var härmed slutad.

M o m . 1 o c h 2

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 643 av Carl-Henrik Hermansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Carl-Henrik Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

Anslag till statistiska centralbyrån

Onsdagen den
19 april 1978

*Anslag till
statistiska
centralbyrån*

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 20 punkten 3 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 653 av Carl-Henrik Hermansson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Carl-Henrik Hermansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 299
Nej - 13
Avstår - 1

M o m . . 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av Knut Wachtmeister m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Knut Wachtmeister begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 20 punkten 3 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av Knut Wachtmeister m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Knut Wachtmeister begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 255
Nej - 54
Avstår - 2

Punkterna 4-9

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 4 Vissa anslag inom budgetdepartementets verksamhetsområde

Föredrogs finansutskottets betänkande 1977/78:23 med anledning av i propositionen 1977/78:100 framlagda förslag om vissa anslag för budgetåret 1978/79 inom budgetdepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

Punkterna 1-17

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Onsdagen den
19 april 1978

Kommunalekonomiska frågor

I denna punkt hade behandlats motionerna

1977/78:357 av Torkel Lindahl (fp) och Georg Åberg (fp),

1977/78:504 av Lars Ahlmark m. fl. (m), vari hemställdes att riksdagen hos regeringen begärde att en särskild beredning tillsattes med uppdrag att med utgångspunkt i 1976 års kommunalekonomiska utrednings (KEU 76) arbete framlägga ett konkret förslag till lagstadgat kommunalt skattetak,

1977/78:639 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställdes att riksdagen beslutade att hos regeringen begära förslag om kompensation till kommuner och landsting för erlagd mervärdesskatt i enlighet med vad som anförts i motionen 1977/78:638, samt

1977/78:1387 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk), vari yrkats att riksdagen i enlighet med vad som föreslagits i motionen 1977/78:1386 beslutade att hos regeringen hemställa att staten skulle överta kommunernas och landstingens kostnader för skolor, sjukvård och barnomsorg.

---

*Kommunaleko-
nomiska frågor*

Utskottet hemställde

att riksdagen skulle

1. avslå motionen 1977/78:357,
2. avslå motionen 1977/78:504,
3. avslå motionen 1977/78:639,
4. avslå motionen 1977/78:1387.

Vid denna punkt hade avgivits ett särskilt yttrande av Knut Wachtmeister (m) och Rune Rydén (m).

RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! I finansutskottets betänkande nr 23 behandlas under p. 18 motioner i kommunalekonomiska frågor. Vid utskottets betänkande har Knut Wachtmeister och jag fogat ett särskilt yttrande där vi påpekar att utvecklingen på den kommunalekonomiska sidan är sådan att en fortsatt uppmärksamhet är nödvändig.

Finansutskottet påpekade redan i sitt betänkande nr 10 s. 27 för innevarande riksmöte att det utrymme som under de närmaste åren kommer att finnas för nya, kostnadskrävande åtaganden inom den offentliga sektorn är utomordentligt begränsat. Utskottet fortsatte: "Under år 1977 beräknas den kommunala konsumtionen stiga med mer än 4 % och investeringarna med hela 10 %. En sådan ökningstakt kan vara försvarlig i ett läge med svag efterfrågan från andra tungt vägande sektorer. I ett något längre perspektiv är det emellertid otänkbart med en sådan ökningstakt. — — Vid den anspänning av våra resurser som krävs under kommande år för att öka industriproduktionen och betala tillbaka våra utlandsskulder måste den kommunala expansionen bromsas upp. Metoderna härför får övervägas bl. a. i anslutning till beredningen av den kommunalekonomiska utredningens förslag."

Utredningen är f. n. ute på remiss och förslag kan väntas till nästa

Onsdagen den
19 april 1978

*Kommunaleko-
nomiska frågor*

riksmöte.

Nu råder det bred politisk enighet om nödvändigheten av att få en uppbromsning av den kommunala utgiftsexpansionen under de närmaste åren. Det är emellertid inte möjligt eller önskvärt med ett reformstopp, utan vad som måste diskuteras är en fördelning av reformutrymmet över en längre period. Men det är utomordentligt viktigt att inse, att om uppbromsningen inte påbörjas omedelbart kan det komma att krävas ännu hårdare utgiftsprovningar om några år.

Enligt den kommunalekonomiska utredningens betänkande är ca 2 % per år i kommunal konsumtionsökning in-tecknade fram till 1980 för utbyggnaden av barnomsorgen och långtidsvården samt för att klara förändringarna i åldersstrukturen i övrigt. Då har utredningen inte beaktat eventuellt ökad personaltäthet inom vårdsektorn.

Den genomsnittliga ökningstakten per år under tiden 1975–1980 enligt kommunernas egna planer beräknas till 3,9 %. Riksdagen däremot anförde våren 1976 vid behandling av långtidsutredningens beräkningar att den kommunala konsumtionsökningen per år skulle ligga i intervallet 1,9–3,4 % i volym.

Det utrymme som står till buds är i hög grad avhängigt av hela landets ekonomiska utveckling, men det är även en fråga om en avvägning mellan privat och offentlig konsumtion.

Utredningen påpekar också att ökningen av den privata konsumtionen inte bör understiga 1 % per år om man skall undvika sänkt realinkomst för de aktiva grupperna. Det finns då inget utrymme kvar för en kommunal expansion av nuvarande omfattning.

Olika styrmedel måste alltså prövas för att åstadkomma den önskade uppbromsningen av den kommunala utgiftstakten i förhållande till de kommunala planerna.

F. n. finns betydande möjligheter för statsmakterna att genom styrning av investeringar och upplåning påverka den kommunala investeringsverksamheten. Däremot är de nuvarande möjligheterna att påverka den volymmässiga utvecklingen mycket begränsade, och får den kommunala expansionen fortsätta som hittills fram till 1985 skulle vi få en kommunal utdebitering på 36 kr. – en helt oacceptabel nivå.

Ansträngningar att dämpa utgiftsutvecklingen måste göras i planerade former, så att drastiska nedskärningar i framtiden undviks. Det är i det sammanhanget man skall se Lars Ahlmarks m. fl. motion, som mycket bra belyser problemen.

Jag anser det självklart att den slutgiltiga avvägningen mellan olika kommunala ändamål skall göras av kommunernas beslutande organ. Men även om jag vill understryka kommunalmännens ansvar för bromsning av den kommunala expansionen finns det också anledning att betona statens ansvar i sammanhanget. Staten måste på ett helt annat sätt än tidigare vara aktsam för att inte pressa den kommunala verksamhetsvolymen uppåt. Staten kan dessutom tvingas att här ta ett övergripande ansvar.

Hög handlingsberedskap behövs, men i avvaktan på behandlingen av den

kommunalekonomiska utredningens betänkande har jag under punkten 18 inget annat yrkande än om bifall till finansutskottets hemställan och avslag på motionerna.

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jag måste börja med att konstatera att utskottet inte har sakbehandlat vår motion. Nu är detta inget ovanligt utan tillhör kanske det normala beteendet i utskottets behandling av vpk:s olika förslag.

Det har i dag förts en omfattande dechargedebatt om statsrådets sätt att arbeta och utöva sitt ämbete. Med den nonchalans som utskotten visar mot vänsterpartiet kommunisternas olika motioner vore det på sin plats att talmannen gjorde en granskning av utskottens sätt att sakbehandla motioner i denna riksdag. Den nuvarande ordningen, där de borgerliga partierna diskriminerar och ställer ett parti utanför utskottsarbetet samtidigt som utskotten icke sakbehandlar frågorna, utgör ett hot mot den parlamentariska demokratin.

Kommunalskatterna har ökat kraftigt. Vid 1950-talets början låg den kommunala utdebiteringen på omkring 10 kr. I början av 1960-talet var utdebiteringen ca 15 kr. Efter de kraftiga höjningarna för 1978 uppgår den till mellan 28 och 29 kr. Ett betydande antal kommuner kommer över 30 kr. och några t. o. m. upp till 32 kr. i utdebitering. Medelutdebiteringen har fördubblats sedan 1960 och tredubblats sedan 1950. Under de år som gått sedan den första kommunalekonomiska utredningen tillsattes år 1971 har kommunalskatterna stigit med ungefär 6 kr. Enligt beräkningar gjorda av kommunalekonomiska utredningen 1976 skulle medelutdebiteringen 1985 uppgå till 36 kr., om inga särskilda åtgärder vidtas. I samband med denna kommunala expansion visar sig också ojämlikheterna mellan kommunernas service alltmer.

Det blir inte så sällan som kommuner med hög kommunalskatt har den sämsta kommunala servicen. Så är exempelvis förhållandet mellan kommuner inom Stockholms län. Den inomregionala skatteutjämning som tidigare beslutats om är ingen bra lösning. Den är ett lappverk. Endast en utjämning för alla kommuner i landet kan vara en lösning, som motsvarar ett samhällsintresse. Varför skall det då vara så att i vissa kommuner är det en hög kommunalskatt med sämre service än i andra där man har en förhållandevis lägre kommunalskatt och kanske t. o. m. bättre service?

De som drabbas värst av denna politik är låginkomsttagarna, de utslagna och barnfamiljerna. Även pensionärer råkar illa ut i dessa kommuner.

Vänsterpartiet kommunisterna har i kommunalekonomiska utredningen föreslagit ett rättvisare skattesystem, ett skattesystem som tar över de stora kommunala utgifterna och överför dem till statsskatten. Detta innebär att de proportionella kommunalskatterna skulle bli oerhört små, och i stället skulle den progressiva statsskatten få bära dessa kostnader.

Det skulle också innebära att progressiviteten inte urholkas, vilket nu är fallet. Det nuvarande systemet överför nämligen skattebördorna i allt större utsträckning från den progressiva statsskatten till den proportionella kommunalskatten.

*Kommunaleko-
nomiska frågor*

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Kommunaleko-
nomiska frågor*

Skattebördorna överförs nu i än högre grad än tidigare från de höga inkomsttagarna till de lägre, alltså en klar ojämlikhetsprofil.

Men det är inte bara på detta område som denna övervältringspolitik äger rum. Regeringen har devalverat med 20 %, höjt momsen med 3 %, sänkt marginalskatten främst för höga inkomster och samtidigt infört en s. k. inflationsskyddad statsskatteskala. Även denna åtgärd underlättar för de högsta inkomsterna. Hela tiden attackeras lönearbetarna.

När vänsterpartiet kommunisterna lagt sitt förslag till genomgripande skattereform har utredningar inte behagat att utreda huruvida detta system är bra eller användbart. När därför utskottet avfärdar motionen med att utredningarna remissbehandlas, är detta en sanning med stor modifikation.

En förutsättning för remissbehandling är ändå att frågan har utretts och ett resultat föreligger att ta ställning till. Därför ljuger utskottet när det påstår att vårt förslag är föremål för remissbehandling. Denna vår motion är ett led i en större omfördelning av kostnaderna från kommunerna till staten. Tidigare var det inte så svårt att få också centern med på att kostnadsfördelningen behöver ändras till kommunernas fördel. Men efter 1976, då centern ingick i den Bohmanska regeringen, har det skett en väldig omsvängning. Nu följer centern villigt och glatt en politik som medför ökat skattetryck på låg- och mellaninkomsttagare, medan de stora inkomsterna lättas på en del av trycket. Omfördelningens effekter står helt klara. Det kommer också löntagarna att ge uttryck för i framtiden.

Regeringens och den borgerliga riksdagsmajoritetens ideologi slår mot dem i samhället som har det svårast. I denna omfördelningspolitik har även de socialdemokratiska ledamöterna sitt ansvar.

Men för regeringen är det inte endast en fråga om omfördelning mellan de olika inkomsttagarna, utan alltmer framtonas också dess företagsvänliga attityd. Sänkta arbetsgivaravgifter var det inte länge sedan vi upplevde, och nu är ytterligare sådana sänkningar aktuella.

I går kunde inte regeringens senaste reaktionära förslag stanna innanför kanslihusets väggar. Då kom ryktet om ytterligare sänkningar ut till allmänheten. Det rörde sig om att ta 4 % av löntagarnas pengar och ge till kapitalisterna.

I dag har detta rykte besannats genom ett uttalande av statsminister Thorbjörn Fälldin. Han har enligt TT sagt att arbetsgivaravgiften den 1 juli i år kommer att sänkas med 2 %, och om detta inte visar sig tillräckligt sker ytterligare sänkningar den 1 januari 1979, då beträffande andra avgifter som arbetsgivare erlägger, pensionsavgifter, sjukförsäkringsavgifter eller liknande.

De pengar som regeringen här ger till företagen är pengar som löntagarna har tvingats avstå från i avtalsförhandlingar, där löntagarorganisationerna har tagit s. k. samhällsansvar. Först och främst är det horribelt av löntagarnas organisationer att ta någon form av ansvar för en kapitalistisk marknadsökonomi. Ett av resultaten av detta har nu visat sig. Dessutom är det en defensiv attityd, när man på ledande socialdemokratiskt håll säger att

löntagarna inte har en chans att få ut de pengar som de avstått från i tidigare avtalsrörelser i och med att avtalsrörelsen är över.

Avtalsrörelsen är inte över. Den pågår fortfarande. Det går – om man vill förstås – att ställa regeringen inför ultimatum. Avtalen på den kommunala sidan är inte klara. Många avtal på den s. k. öppna marknaden är än så länge bara preliminära, och så länge de inte är definitiva kan de spelas ut som ett hot mot regeringspolitiken. Det är en väg som löntagarorganisationerna borde gå, en väg som innebär kamp mot krisen och den borgerliga regeringspolitiken. Det finns här inga formella hinder.

Herr talman! Det är svårt att i den här debatten låta bli att komma in på regeringens ekonomiska politik i stort. Den kommer till uttryck på många sätt, inte bara när det gäller kommunalskatterna utan även i andra ekonomiska frågor. Det är därför svårt att från den övriga ekonomiska politiken isolera frågan om att ge kommunerna kompensation för mervärdeskatten.

Vpk:s förslag att kompensera kommunerna för den mervärdeskatt som de erlägger skulle innebära lättnader för kommuninvånarna och överföra en del av det proportionella skattetrycket till den progressiva skatten. En sådan överföring genomsyrar hela den skattepolitik som vänsterpartiet kommunisterna står för.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motionen 639.

ROLF HAGEL (apk):

Herr talman! Den behandling som finansutskottet beträffande de kommunalekonomiska frågorna har bestått motionerna i allmänhet och motionen 1387 i synnerhet kan inte betecknas som något annat än höggradigt nonchalant.

För varje kommunalpolitiskt verksam människa i detta land är finansieringsfrågorna en ständig huyudvärk. Man får inte bara pruta på sina ambitioner, utan man tvingas också till beslut som innebär faktiska nedprutningar på barnomsorgens, undervisningens och sjukvårdens området. Framför allt på det senare området och speciellt då inom långvården förekommer i landet mängder av dagliga tragedier. Vården av de gamla är behäftad med sådana brister att talet om en välfärdsstat borde fastna i halsen på dem som använder begreppet.

Barnomsorgen är ett annat område där gapet mellan uttalad målsättning och verklighet är stort, och som orsak till eftersläpningen får alltid kommunernas dåliga ekonomi tjänstgöra.

Kommuninvånarnas krav på bättre kommunala tjänster och service växer, och detta med all rätt. Vi har i vår motion tagit upp den problematik som illustreras av det förhållandet att Stockholms kommun utgår ifrån att var femte skolpojke är dömd att gå under i nöd, kriminalitet, alkoholism och narkotikamissbruk. Situationen är om inte lika svår så ändå likartad i många av landets kommuner. Kommunernas ekonomi klarar inte att man vidtar åtgärder för att lösa dessa akuta problem. Och samhället i stort har verkligen varken moralisk rätt eller ekonomiskt råd att acceptera en fortsättning på

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Kommunaleko-
nomiska frågor*

denna utveckling.

Det är lätt att säga – som utskottet i praktiken gör – att detta är inte riksdagens eller regeringens bord. Men jag är helt säker på att denna argumentation inte går hem bland vanligt folk. Med all rätt gör man regeringen ansvarig för politiken i dess helhet. Och jag utgår ifrån att såväl regering som utskott vet att kommunalskatterna har nått taket, även om något sådant ännu inte är spikat.

Landets arbetare vet att kommunernas allt svårare ekonomiska situation i sista hand drabbar dem och de grupper som har det sämst ställt. Det är dessa grupper som får bära den stora bördan när kommunala skatter och taxor höjs. Men eftersom skatterna, som jag redan sagt, är så höga att ytterligare höjningar är i det närmaste omöjliga, söker kommunerna andra vägar: dels skär man ned utgifterna, dels tvingas man ut på en dyr lånemarknad. Följden blir stora ränteskulder och än större problem.

Utskottet hänvisar till kommunalekonomiska utredningen och gör det trots att det inte kan vara obekant att den allmänna uppfattningen om utredningen är att den var ett berg som födde en råtta – eller kanske rättare en mus. Låt mig också visa på att vi i arbetarpartiet kommunisterna verkligen inte är ensamma om vår uppfattning att de tunga posterna som undervisning, barnomsorg och sjukvård inte bör ligga på den kommunala budgeten. Göteborgs kommun t. ex. har i sitt remissvar till utredningen starkt ifrågasatt kommunalskatten som finansieringsform för dessa poster. Utskottet ger också ett vagt löfte om förbättringar genom skatteutjämningsystemet. Men detta instrument är för länge sedan förbrukat. Det har varit och är en form av fattigvård. Utjämnning i vidare mening kan inte uppnås genom fattigvårdsbidrag.

För alla som vill se Sverige som en enhet, inte bara geografiskt utan även när det gäller människornas utbildning och sociala omvårdnad, finns det bara en väg att gå, nämligen att staten övertar de stora utgiftsposterna. Men, herr talman, man måste också i denna debatt visa på vilken återvändsgränd skattepolitiken har hamnat i: ständigt ökade kostnader för kommuner och stat genom ökad utslagning och arbetslöshet. Basnäringarna paralyseras av strukturrationaliseringar. Kapital exporteras ur landet eller låses i improduktiva s. k. sakvärden. Investeringarna i produktiva verksamheter minskar. Följden blir en allt större börda på de arbetande människorna. För de flesta framstår inkomstskatten som alltför hög.

Vi har i vår motion 1387 talat för en övergång från nuvarande skattepolitik, där inkomsten och konsumtionen utgör basen för skatteuttaget, till en produktionsbeskattning. Vi har på senare tid kunnat konstatera att denna uppfattning vinner ökat gillande inom stora delar av arbetarrörelsen. Men till dess att denna förändring är realiserad krävs omedelbara åtgärder, och hit hör att staten övertar kostnaderna för de tre stora posterna barnomsorg, utbildning och sjukvård.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till motion 1387.

LARS AHLMARK (m):

Herr talman! I motionen 1977/78:504 hemställs att riksdagen hos regeringen begär att en särskild beredning tillsätts med uppdrag att med utgångspunkt i kommunalekonomiska utredningens arbete framlägga ett konkret förslag till lagstadgat kommunalt skattetak.

Utskottet anser att det vore olämpligt om riksdagen toge ställning i sak till frågan om en begränsning av den kommunala beskattningsrätten med tanke på att kommunalekonomiska utredningens betänkande är föremål för remissbehandling.

I ett särskilt yttrande anför utskottets moderata ledamöter – som Rune Rydén redan påpekat – såsom sin uppfattning att utvecklingen kommer att visa hur nödvändig en fortsatt uppmärksamhet kring frågan om ett kommunalt skattetak ter sig.

Låt mig kort motivera motionens hemställan.

Den kommunala verksamheten expanderar mycket snabbt. Även skatteunderlaget växer men inte på något sätt i samma takt. Detta har medfört att ständigt nya höjningar av den kommunala utdebiteringen blivit nödvändiga.

Medelutdebiteringen – primärkommunal och landstingskommunal – var 1960 13:86 kr.; den är för 1978 27:74 kr. Kommunalekonomiska utredningen beräknar att med en årlig volymökning av den kommunala konsumtionen på 3,5 % åren 1977–1985, finansierad genom kommunalskatter, skulle behovet av utdebitering 1985 vara ca 36 kr. Då skall observeras att volymökningen 1960–1975 i genomsnitt var 5,9 %, och några tendenser till att den skulle begränsas till 3,5 % per år kan ej skönjas.

En kommunal skatteutdebitering på nivån 36 kr. år 1985 anser kommunalekonomiska utredningen oacceptabel.

Skall denna utveckling förhindras kan man gå två vägar: antingen får man bekosta expansionen på annat sätt – i praktiken genom statsbidrag, eftersom höjda avgifter inte kan ge intäkter av den storlek som här måste till – eller också får volymökningen hejdas.

Den förra vägen löser problemet enbart på ytan. Den avvägning som måste göras gäller ju inte så mycket hur en kommunal expansion skall finansieras utan hur samhällets totala resurser skall fördelas. Med den utgångspunkten har riksdag och regering redan tidigare gjort klara markeringar.

I årets finansplan sägs t. ex. ifrån att en väsentligt större återhållsamhet i fråga om kommunala utgiftsökningar är "oundgängligen nödvändig under kommande år för att bereda utrymme för en rimlig utveckling av den privata konsumtionen". Även finansutskottet har gjort motsvarande ställningstagande i sitt betänkande nr 10 innevarande riksmöte.

Vilka metoder skall man då välja för att nå detta resultat? Kommunalekonomiska utredningen väljer att gå på frivilliglinjen och räknar med att överläggningar mellan stat och kommunförbund skall ge effekt. En inom landstingsområdena genomförd samordning av budgetarbetet förutsätts också bidra till en positiv förändring.

Utan att vilja förringa värdet av kommunalekonomiska utredningens

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Kommunaleko-
nomiska frågor*

Onsdagen den
19 april 1978

*Kommunaleko-
nomiska frågor*

förslag tillåter jag mig betvivla att den väg man anvisar kommer att visa sig framkomlig.

Vi har redan erfarenheter av frivilliga överenskommelser, låt vara i mindre genomarbetad form än vad kommunalekonomiska utredningen föreslår. 1977 träffades en sådan, som tillförde kommunerna 720 milj. kr. för 1978. Av den återhållsamhet som i gengäld ställdes i utsikt blev dock föga.

Inför 1978 höjde primärkommuner och landsting skatten med i genomsnitt 1:83, dvs. den största kommunala skattehöjning som genomförts i vårt land. Kanske kan en fastare, frivillig överenskommelse få något bättre effekt – jag hoppas verkligen det – men någon avgörande förändring tror jag inte är möjlig att åstadkomma den vägen.

Man underskattar lätt den dynamik som är inbyggd i de kommunala verksamhetsformerna. De ledamöterna i fullmäktigeförsamlingarna vilka beslutar om skattesatsen är ofta också ledamöter i styrelser och nämnder, som i sina äskanden ställt långtgående krav – i sin tur uppmuntrade av ambitiösa förvaltningar. Förväntningarna på kommunala insatser är stora inom en rad olika områden. Det är svårt för kommunalpolitikerna att i varje enskilt fall motivera återhållsamhet.

Skall man rida spärr mot den nuvarande utvecklingen behövs ett yttre tryck, vilket en begränsning av utdebiteringsrätten kunde utgöra. Först då kan man påräkna den handfasta prioritering som är nödvändig, en mer realistisk planering, rationalisering av verksamheten – inte minst inom s. k. prioriterade sektorer – och en allvarlig ambition att fasthålla en bestämd budget.

Ofta hävdas att ett skattetak hotar den kommunala självstyrelsen. Det är ett ohållbart resonemang. Självstyrelsens kärna är rätten för kommunerna att på ett fritt sätt på disponera tillgängliga resurser. Den friheten kan i olika avseenden vidgas. Men den övergripande fördelningen av konsumtionsutrymmet mellan de enskilda människorna, staten och kommunerna samt ansvaret för samhällsekonomin i stort åvilar statsmakterna. Den kommunala expansionen hotar balansen i dessa avseenden. Då måste ett ingripande kunna ske.

Jag har kortfattat berört dessa frågor, väl medveten om att utskottet inte nu önskat gå in på den saktidsspridda diskussionen utan vill avvakta de initiativ som kan komma från regeringen sedan den kommunalekonomiska utredningen remissbehandlats. Hemställen i motionen avser emellertid en beredning med uppgift att framlägga ett konkret förslag till kommunalt skattetak. Ett sådant beslut kan enligt min uppfattning fattas redan nu.

Kommunalekonomiska utredningen ställer sig avvisande till en begränsning av den kommunala utdebiteringsrätten. Jag har förstäelse för att den, speciellt mot bakgrund av de pressade tidsramar man arbetade med, inte detaljgranskade frågan om utformningen av en sådan begränsning. Utredningen för en diskussion – jag hänvisar den intresserade i första hand till s. 154–161 i betänkandet – men de exempel på utformning av lag om skattetak som ges verkar tämligen schablonartade. Speciellt frågan om kopplingen av skattetak till skatteutjämningsystemet förtjänar att belysas

ytterligare.

Enligt utskottet kan ett konkret förslag till begränsning av utdebiteringsrätten utarbetas utan att en särskild beredning tillkallas. Det är i och för sig ett intressant uttalande. Jag tror dock att en beredning vore av värde och att ett positivt beslut i den frågan skulle innebära en tidsvinst, jämfört med om utarbetandet av ett konkret förslag kommer i gång först senare.

Herr talman! Med hänvisning till det anförda yrkar jag bifall till motionen 504.

BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! I finansdebatten den 1 mars berördes frågan om den kommunala ekonomin av flera talare. Jag tog själv upp de kommunala finansieringsproblemen och den alltför höga expansionstakten på den kommunala sektorn. Frågan om ett kommunalt skattetak eller annan form av reglering av den kommunala beskattningen togs upp i andra inlägg.

I det här betänkandet har finansutskottet inte gått in närmare på att sakbehandla grunderna när det gäller den kommunala ekonomin, av det enkla skälet att vi har en utredning – den kommunalekonomiska utredningen – som har tagit upp det här problemet. Den utredningen är f. n. på remiss och därefter följer beredning i departementet som skall leda till förslag till riksdagen.

Riksdagen brukar ju inte föra fram sakförslag i ett sådant skede av beredningen i en fråga, och det är inte heller förenligt med vår praxis att då, som begärs i en motion, tillsätta en speciell beredning om saken. Vi menar därför att det är fel att nu ta ställning till förslag som innebär större förändringar i de ekonomiska relationerna mellan staten och kommunerna.

Detta är inte uttryck för någon nonchalans från utskottets sida mot motionärerna utan i stället ett uttryck för en praxis här i riksdagen, vilket möjligen de få talare som kritiserat finansutskottet inte känner till, med tanke på den relativt korta tid de varit i riksdagen.

Låt mig bara på denna punkt säga, för att det inte skall uppstå några missförstånd, att finansieringen av den kommunala verksamheten och kostnadsrelationen mellan staten och kommunerna är utomordentligt viktiga frågor, icke minst med tanke på att kommunerna har att i hög grad finansiera så angelägna uppgifter som barnomsorg, åldringsvård och sjukvård. De mycket stora statsbidrag som utgår till kommunerna är självfallet ett uttryck för detta förhållande, och de punkter som vi helt nyligen har antagit är en rätt god illustration till det. Vi har under punkterna 12–17 i finansutskottets betänkande nr 23 föreslagit att sammanlagt över 6,5 miljarder kronor skall anvisas till kommunerna.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Björn Molin inledde med att säga att han ansåg att kommunerna har en alltför hög expansionstakt. Man måste då ställa sig

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

Kommunalekonomiska frågor

frågan om Björn Molin anser att barnomsorgen, äldrevården och sjukvården är tillräckligt tillgodosedda i kommunerna. Vi har i en rad motioner lagt fram olika förslag som tar upp primärkommunernas och landstingskommunernas problem när det gäller att fullgöra dessa uppgifter.

Från det håll som herr Molin representerar skulle man möjligen kunna säga att det regeringsförslag om sänkning av arbetsgivaravgiften, som det talats om, skulle kunna komma kommunerna till del, men en sådan åtgärd slår generellt över hela fältet. Förslagen i våra motioner är däremot specialinriktade för att underlätta kommunernas ekonomi.

Björn Molin säger vidare att det inte är praxis att i ett sådant här skede ta ställning till ert förslag, som innebär stora förändringar i kommunernas ekonomi. Det är naturligtvis ett sätt att kringgå problematiken. För ungefär ett år sedan debatterade vi 1972 års skatteutredning, som inte var färdig med sitt betänkande, och då föredrog regeringen på förslag av budgetminister Mundebo att bryta ut en del av skatteutredningens då ännu icke framlagda förslag, som alltså inte ens hade börjat bli föremål för remissbehandling. Vad det gällde då var frågan om att inflationsskydda skatteskalorna.

Taktiken att skylla på att olika delar av en fråga är i ett visst stadium av utredning eller under remissbehandling används ju bara när det passar de egna syftena. Jag vill påstå att utskottets behandling eller brist på behandling i detta fall i högsta grad är ett uttryck för nonchalans.

LARS AHLMARK (m):

Herr talman! Jag tycker att utskottet har visat en överdriven försiktighet då det gäller att diskutera frågan om en särskild beredning, som skulle försöka finna konkreta möjligheter att införa ett kommunalt skattetak. Är det så att man principiellt är motståndare till ett skattetak, kanske man kan vara tillfreds med de diskussioner som förs i kommunalekonomiska utredningens betänkande. Men är det så att man tror att det här är någonting som förr eller senare tränger sig på, vare sig vi vill eller inte, någonting som så småningom blir en nödvändighet, måste man konstatera att det finns många frågor som kräver ytterligare belysning. Som jag sade i mitt anförande gäller det speciellt kopplingen till skatteutjämnningssystemet. Därför tror jag att man redan nu lugnt skulle kunna konstatera att den här beredningen behövs: det finns all anledning att sätta i gång det arbetet. Det krävs inte inväntande av några remissvar, ty de kan inte ge något ytterligare på den här punkten. Det är en annan typ av arbete som erfordras.

Här har det talats om dem som är nya i riksdagen. Jag tror inte det är många här som är så nya att de inte var med vid behandlingen av konstitutionsutskottets betänkande nr 21 under innevarande riksmöte. Där tog vi ställning till interkommunal skatteutjämnning – en fråga i vilken kommunalekonomiska utredningen inte hann framlägga något förslag, än mindre hann få något remissbehandlat. En fråga som betraktades som ganska ak ut plockades upp och särbehandlades. Mot den bakgrunden tycker jag inte man kan motivera ett avslag på motion 504 fullt så enkelt som utskottet gjort.

ROLF HAGEL (apk):

Herr talman! När man kritiserar utskottet för att man fått en något nonchalant behandling eller – som jag uttryckte det – en höggradigt nonchalant behandling, så gör man det enligt herr Molins mening därför att man är så ny i församlingen att man inte känner till tågordningen. Jag erkänner villigt att jag är relativt ny i församlingen. Men jag anser ändå att man hade haft rätt att fordra en något mer utförlig argumentation från utskottet när det gäller den problematik som vi tog upp i vår motion.

Vi visade nämligen på att skattepolitiken, framför allt på den kommunala sidan, har kommit in i, som vi uttryckte det, en återvändsgränd; vi visade på ett ständigt stegrad behov av medel till kommunerna. Av detta drog vi slutsatsen att antingen får staten ta över en del av kommunernas kostnader eller också får man dämpa takten i den kommunala sektorns utbyggnad, alltså få till stånd en större återhållsamhet. Herr Molin har egentligen redan sagt att han anser att man skall göra det senare, och på den punkten sammanfaller herr Molins uppfattning helt med uppfattningen i motionen från moderat håll, så i det avseendet är ni ju jämspelta! Man kan alltså inte säga att ni inte har uttalat er mening, för det har ni verkligen gjort, men ni har inte ägnat särskilt många argument åt att visa på vilket sätt vi har fel i vår argumentation.

Den målsättning som ni nu för till torgs, nämligen den ökade återhållsamheten, vem kommer den att drabba? Den kommer att innebära en fortsatt övervältring på de sämst ställda i samhället. Det är verkligen inte de som har egen fin bil som är i behov av att den kollektiva sektorn byggs ut. Det är inte heller pensionärer med relativt god tillgång på pengar som har det största behovet av att långtidsvård och åldringsvård byggs ut. Det är naturligtvis de som inte är väl bemedlade. Detta är alltså bara ett led i den politik den borgerliga regeringen för och som innebär att man lägger större bördor på dem som är dåligt ställda för att göra tillvaron bättre för dem som redan har.

Överläggningen var härmed slutad.

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölles.

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 504 av Lars Ahlmark m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

M o m . 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 639 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Tommy Franzén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

*Kommunaleko-
nomiska frågor*

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

Representationen i den s. k. sam- rådsgruppen för datafrågor

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 23 punkten 18 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 639 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tommy Franzén begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 298

Nej - 12

M o m . 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1387 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Rolf Hagel begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 23 punkten 18 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1387 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Rolf Hagel begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 299

Nej - 12

Punkterna 19-23

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 24

Representationen i den s. k. samrådsgruppen för datafrågor

I denna punkt behandlades motionen 1977/78:1434 av Lennart Pettersson (s) och Kurt Hugosson (s), vari hemställts att riksdagen uttalade att den s. k. samrådsgruppen för datafrågor borde kompletteras med representanter för riksdagens samtliga partier och för arbetsmarknadens parter.

Utskottet hemställde att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1434.

Reservation hade avgivits av Kjell-Olof Feldt, Paul Jansson, Arne Pettersson, Arne Gadd, Per-Axel Nilsson, Anita Gradin och Karin Flodström (samtliga s) som ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:1434 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört.

---

*Representationen
i den s. k. sam-
rådsgruppen för
datafrågor*

LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Det vore intressant att mer ingående diskutera den underliga skvader som regeringens samrådsgrupp i datafrågor utgör. Den sena timmen inbjuder emellertid inte till någon längre debatt.

Jag vill bara erinra om vad diskussionen gäller och vad den socialdemokratiska reservationen till finansutskottets betänkande nr 23 handlar om. Det gäller helt enkelt oppositionens rätt till insyn i och påverkan av utredningsarbetet på det datapolitiska området.

Företrädare för de nuvarande regeringspartierna talade i valrörelsen en del om hur viktigt det var att man på ett tidigt stadium släppte in riksdagen i besluten och övervägandena när det gällde datafrågorna. Från socialdemokratiskt håll har vi tagit fasta på detta och nu i två år motionerat om inrättandet av ett samhällets dataråd med representanter för bl. a. samtliga riksdagspartier. I detta allsidigt sammansatta dataråd skulle man på ett tidigt stadium kunna diskutera de många gånger invecklade och tekniskt komplicerade datafrågorna innan förslagen kom till riksdagen.

Något gehör för dessa tankar har vi emellertid inte fått från den borgerliga riksdagsmajoriteten trots löften i valrörelsen. Vad vi däremot har fått är i stället något som tyvärr måste kallas för ett borgerlighetens eget dataråd, där riksdagens oppositionspartier är utestängda. På annat sätt kan man nämligen inte beskriva den samrådsgrupp i datafrågor som regeringen tillsatte i augusti i fjol.

Det som förut skulle ha utretts via offentliga utredningar skall nu, enligt den praxis som den borgerliga regeringen börjat utveckla, skötas så att man diskuterar frågorna i regeringens samrådsgrupp för datafrågor och därefter lägger ut uppdrag till myndigheter och utomstående konsultföretag. På så sätt utestängs såväl opposition som fackliga organisationer på ett effektivt sätt. Däremot är riksdagsmän från samtliga borgerliga partier företrädare i detta råd.

Det är alltså inte, som utskottsmajoriteten vill göra gällande, fråga om en sedvanlig intern beredningsgrupp inom kanslihuset. Såväl de utomordentligt omfattande direktiven för samrådsgruppen som regeringens egen presskommuniké talar här sitt tydliga språk.

Från socialdemokratiskt håll anser vi att den borgerliga regeringen håller oppositionen utanför samrådsgruppen i datafrågor, vilket står i strid med den praxis av öppenhet gentemot oppositionen som tidigare kännetecknat svenskt utredningsväsende.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen i finansutskottets betänkande nr 23.

Onsdagen den
19 april 1978

*Representationen
i den s. k. sam-
rådsgruppen för
datafrågor*

KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Den samrådsgrupp för datafrågor, som regeringen tillsatte i september förra året och som nu Lennart Pettersson vill komplettera med representanter för oppositionen och arbetsmarknadens parter, är ett internt samrådsorgan inom regeringskansliet.

Denna samrådsgrupp skall inte ha några beslutsfunktioner, och det förefaller mig uppenbart att finansutskottets majoritet funnit att det inte är riksdagens uppgift att uttala sig i fråga om sammansättningen av en samrådsgrupp inom regeringskansliet.

Liksom Lennart Pettersson tycker inte jag heller att det är påkallat med en längre debatt i denna fråga, då budgetministern så sent som den 2 december förra året i en frågedebatt med just Lennart Pettersson utförligt motiverade regeringens ställningstagande beträffande sammansättningen av samrådsgruppen för datafrågor. För intresserade vill jag alltså hänvisa till riksdagens snabbprotokoll nr 39, s. 8 och följande.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till finansutskottets betänkande 1977/78:23 under punkten 24.

LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten särskilt mycket. Men Knut Wachtmeister säger här att det är fråga om enbart en intern beredningsgrupp, och det stämmer inte särskilt väl. Innan det blev rättning i de borgerliga leden opinionsmässigt på den här punkten så hade man klart för sig vad det i verkligheten var fråga om. Jag kan här exempelvis citera vad arbetsmarknadsutskottet i fjol sade om den arbetsgrupp i datafrågor som regeringen då nyss hade tillsatt. Utskottet räknade upp alla de områden som arbetsgruppen skulle gå in på. Det var fråga om målsättningen för datapolitiken i vad avser framtida systemstruktur, drifts- och funktionssäkerhet, användarinflytande m. m. I övrigt nämnde utskottet integritets- och säkerhetsfrågorna samt möjligheten att använda mer decentraliserade system och smådatorer. Utskottet framhöll också att de dataproducerade besked av olika slag som går ut till enskilda medborgargrupper skulle utredas och studeras.

Därutöver sade utskottet följande – och bakom det står alltså ett enhälligt arbetsmarknadsutskott inkl. de borgerliga ledamöterna, som då inte hade fått den uppstramning som senare skedde inom de leden: "Det uppdras även åt gruppen att följa beredningen av datapolitiska frågor inom olika departement."

Arbetsmarknadsutskottet redovisar alltså klart och tydligt att samrådsgruppen för datafrågor inte enbart är en intern beredningsgrupp för att bereda datapolitiska frågor inom olika departement åt regeringen utan att gruppen därutöver har utredningsuppgifter av annat slag.

Låt mig sedan också säga att regeringens samrådsgrupp i datafrågor är så pass unik att den redan blir föremål för statsvetenskapligt intresse. Jag har i min hand en artikel av en statsvetenskaplig forskare, som säger följande om regeringens samrådsgrupp:

"Att på detta sätt låta riksdagsmän ingå i speciella samordningsgrupper i

regeringskansliet förekom även under den socialdemokratiska tiden. Men detta förfaringsätt användes vanligtvis för frågor av mer tillfällig och speciell natur t. ex. för utarbetande av riktlinjer för en särskild proposition.”

Här är det fråga om ett permanent utredningsorgan och denna forskare påpekar också att inriktningen tycks vara sådan. Lägg därtill att till denna samrådsgrupp är knutet endast representanter för de borgerliga riksdagspartierna medan oppositionen är utestängd. Bilden blir då fullständig av ett mycket speciellt organ som såvitt jag kan förstå har skapats endast med syftet att hålla oppositionen utanför utredningsarbetet i de, som vi ser det, viktiga datapolitiska frågorna.

Vi inom oppositionen efterlyser större öppenhet från den borgerliga regeringens sida på den här punkten. Det utredningsväsende där vi tidigare jobbat så bra ihop på förberedande nivåer bör utnyttjas i full utsträckning också på det datapolitiska området i fortsättningen.

Med detta, herr talman, ber jag än en gång att få yrka bifall till vår reservation.

KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Lennart Pettersson hänger uppenbarligen upp sig på att i samrådsgruppen för datafrågor, vars uppgift är att vara rådgivande organ för regeringskansliet, finns det som experter tre personer som råkar vara riksdagsledamöter. Det är Kerstin Anér, Bengt Kindbom och Anders Wijkman. Jag kan erinra om att Lennart Pettersson under den gamla regeringens tid själv var den regeringens expert i sådana här datafrågor och knuten till regeringskansliet.

Det kan också tilläggas att denna samrådsgrupp preliminärt skall vara färdig med sitt arbete till hösten. Därför tycker jag inte att det är relevant att tala om en permanent samrådsgrupp.

LENNART PETERSSON (s):

Herr talman! Det sista var en intressant upplysning som Knut Wachtmeister gav. Kan vi tolka det så att regeringen kommer att avveckla samrådsgruppen för datafrågor och att man då förhoppningsvis ersätter den med ett dataråd med en bred sammansättning, inkl. representanter för samtliga riksdagspartier, som vi har efterlyst i den socialdemokratiska motionen? Är detta riktigt, tycker jag att debatten här i dag fört oss en väsentlig bit framåt, och jag ber att få tacka för beskedet.

KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Det är för tidigt att yttra sig om det nu, eftersom samrådsgruppen preliminärt skall arbeta till hösten och förbereda en kommande proposition. Svaret på frågan får nog Lennart Pettersson vänta med tills propositionen ligger på riksdagens bord.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978

---

*Representationen
i den s. k. sam-
rådsgruppen för
datafrågor*

Onsdagen den
19 april 1978

*Representationen
i den s. k. sam-
rådsgruppen för
datafrågor*

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av Kjell-Olof Feldt m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Lennart Pettersson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 23 punkten 24 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av Kjell-Olof Feldt m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lennart Pettersson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 160

Nej – 146

§ 5 Föredrogs

Finansutskottets betänkande

1977/78:24 med anledning av i propositionen 1977/78:100 behandlade för flera huvudtitlar gemensamma frågor såvitt avser begränsning i myndigheternas rätt att meddela föreskrifter, anvisningar eller råd.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6 Föredrogs finansutskottets betänkande 1977/78:25 angående verkställd granskning av riksgäldskontorets förvaltning jämte motion.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2

Lades till handlingarna.

Punkten 3

Utskottets hemställan bifölls.

§ 7 Föredrogs och lades till handlingarna finansutskottets betänkande 1977/78:26 med anledning av riksdagens revisorers verksamhetsberättelse år 1977.

§ 8 Talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle konstitutionsutskottets betänkande nr 36 samt justitieutskottets betänkanden nr 31 och 33 uppläsa främst bland två gånger bordlagda ärenden.

§ 9 Kammaren åtskildes kl. 23.33.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert

Nr 124

Onsdagen den
19 april 1978
